

miejskie
laboratorium
medialno-
obywatelskie

www.polskalab.e.org.pl

Polska Lab to miejskie laboratorium medialno-obywatelskie, które Towarzystwo Inicjatyw Twórczych “ę” i Fundacja Evens w 2017 zrealizowały w dwóch polskich miastach: w południowo-wschodniej Polsce w Przemyśle i na zachodzie kraju w Jarocinie.

Połączyliśmy potencjał lokalnych organizacji pozarządowych pracujących z młodzieżą (Związek Ukraińców w Polsce - Oddział w Przemyśle i Fundacja Ogród Marzeń w Jarocinie), miejskich aktywistów i ekspertów z dziedziny nowych mediów i nowych technologii. Wszystko po to, by zwiększać obywatelską świadomość, i wzmacniać wpływ młodych mieszkańców na przestrzeń, w której żyją.

Wcześniej projekt był realizowany na stołecznej Pradze (Praga Lab) i w Warszawie (Warszawa Lab).

spis treści

o edukacji medialnej

- 2 WSTĘP
- 5 DZIECI (I RYBY) GŁOS MAJĄ. DLACZEGO
EDUKACJA MEDIALNA SPRZYJA DEMOKRACJI
I BUDOWANIU POSTAW OBYWATELSKICH
PAULINA HARATYK

tworzenie mediów

- 15 CO PAMIĘTA MIASTO
WARSZAWA LAB
- 19 CO SŁYCHAĆ W MIEŚCIE
WARSZAWA LAB
- 22 MIEJSKA GUMKA DO WYCIERANIA
WARSZAWA LAB
- 25 INTERNETOWA PROMOCJA
JAROCIN LAB
- 29 WYCINANKA O PRZEMOCY
PRZEMYŚL LAB

działania z mediami

- 34 SĄSIEDZI Z MNIEJSZOŚCI
PRZEMYŚL LAB
- 42 AKTYWNY DYSKUSYJNY KLUB FILMOWY
PRZEMYŚL LAB
- 45 WSPIERAMY MNIEJSZOŚCI
PRZEMYŚL LAB

zmiana społeczna

- 53 KAŻDY MA SWOJĄ MAPE
PRZEMYŚL LAB
- 56 MAMY PRAWA
PRZEMYŚL LAB
- 65 MIEJSKA SIEĆ POTRZEB
JAROCIN LAB

o edukacji medialnej

W Towarzystwie Inicjatyw Twórczych „ę” od początku bliska była nam idea łączenia działań medialnych i refleksji społecznej. Wspieramy w tym zakresie animatorów kultury, organizacje i instytucje. Naszym działaniom z filmem, fotografią, aplikacjami, mediami społecznościowymi, technologiami zawsze towarzyszy potrzeba refleksji na temat otaczającej rzeczywistości społecznej i kulturowej.

Razem z Fundacją Evens od kilku już lat łączymy edukację medialną i edukację obywatelską w ramach miejskich laboratoriów: z jednej strony rozwijamy działania społeczne na rzecz miasta czy lokalnej społeczności, a z drugiej korzystamy z mediów i technologii, żeby te zmiany wzmocnić, wypromować, nadać im szerszy i bardziej słyszalny kontekst. Projekty PragaLab, WarszawaLab, a teraz PolskaLab kierujemy do lokalnych organizacji oraz młodych mieszkańców miast. Zachęcamy ich do wzięcia odpowiedzialności za przestrzeń, w której żyją, do wyrażenia swojego zdania na temat tego, jak to miejsce postrzegają i do prób wprowadzania zmian na lepsze. Od początku przyświeca nam myśl, że media i technologie, które dla młodych ludzi są naturalnym środowiskiem, mogą być narzędziem społecznej zmiany, nawiązywania relacji służących rozwiązywaniu problemów, ogniwem łączącym lokalne organizacje i ich przedstawiciele z młodymi ludźmi. Traktujemy edukację medialną jako środek do kształtowania postaw obywatelskich, rozwijania społecznej wrażliwości. Nie jest to jednak edukacja nakierowana tylko i wyłącznie na młodych ludzi, lecz także na dorosłych.

W 2017 roku w dwóch miastach w Polsce z lokalnymi partnerami: przemyskim oddziałem Związku Ukraińców w Polsce i Fundacją Ogród Marzeń z Jarocina, zrealizowaliśmy dwa miejskie laboratoria medialno-obywatelskie. Zdecydowaliśmy się pracować w miastach średniej wielkości, ponieważ pozostają one zazwyczaj na marginesie dużych inicjatyw kulturalnych. Poza tym interesowało nas, w jaki sposób młodzi ludzie w tych miejscach definiują swoją

obywatelską rolę. Oba te laboratoria różnią się zasadniczo tematem – w Przemysłu zajmowaliśmy się problematyką tożsamości młodych mieszkańców miasta w kontekście ukraińskiej mniejszości, a w Jarocinie – kwestią miejsca spotkań dla młodych ludzi.

Oba te zagadnienia stały się podstawą warsztatów i działań animacyjnych, z których doświadczeniami dzielimy się w tej publikacji. Mamy nadzieję, że choć wyrastają z konkretnego kontekstu, mają uniwersalne zastosowanie. Podzieliliśmy je na trzy działy: działania związane z tworzeniem mediów (tutaj dodaliśmy również trzy pomysły na działania z warszawskiego laboratorium), takie, których gotowe media są punktem wyjścia, a także działania, które nie są bezpośrednio z mediami związane, ale były one nieodłącznym elementem naszej pracy w laboratorium. Publikacja rozpoczyna się tekstem na temat możliwych połączeń między edukacją medialną a obywatelską – które to połączenie jest dla nas od zawsze najbardziej rozwijające.

KAROLINA ŚMIGIEL - koordynatorka projektu Polska Lab,
Towarzystwo Inicjatyw Twórczych

Czy nowe media mogą wspierać zmiany społeczne? W Fundacji Evens jesteśmy o tym głęboko przekonani i dlatego wspólnie z Towarzystwem Inicjatyw Twórczych ę zainicjowaliśmy projekt Polska Lab, mapujący potrzeby społeczności średnich miast i wykorzystujący nowe media do diagnozowania, a także rozwiązywania problemów.

Codziennie obserwujemy, jak na naszych oczach dokonują się ważne społecznie zmiany. Jesteśmy zalewani informacjami, ale wcale nie jesteśmy lepiej poinformowani. Mamy dostęp do tysięcy aplikacji i technologicznych narzędzi, a wciąż nie umiemy rozwiązywać problemów najbliższej nas. To powoduje zagrożenie dla demokracji – z powodu narastającej apatii,

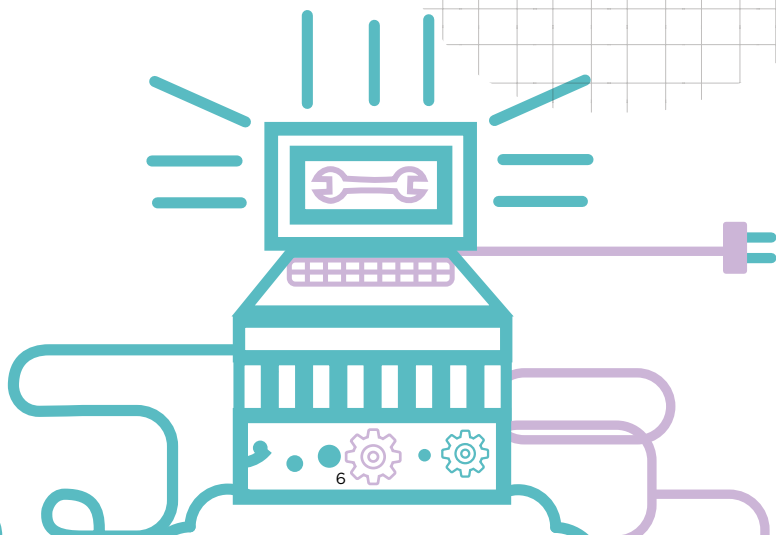
bierności i rozprzestrzeniania fałszywych informacji.

Propagowanie umiejętności korzystania z mediów i technologii stwarza okazję do włączania się w ważne zmiany społeczne i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Poprzez nowe media obywatele mogą odkryć szanse na rozwój, podnieść świadomość na temat swoich społeczności, tworzyć nowe scenariusze zmian.

Polska Lab to innowacyjny projekt, w którym wspólnie z aktywistami, edukatorami i działaczami społecznymi zastanawiamy się, jak krytycznie i twórczo korzystać z możliwości, które dają nam media. Proponujemy spojrzenie na nowe media i technologie jak na narzędzia, które mogą pomóc kształtować otaczającą nas rzeczywistość, a także postawy - zarówno ludzi młodych, jak i dorosłych.

Nowe media będą elementem decydującym dla naszego pokolenia i musimy wyposażyć obywateli w takie umiejętności medialne, które pomogą im sprostać wyzwaniom stawianym przez XXI wiek i w jak największym stopniu wykorzystać pojawiające się możliwości zmiany na lepsze.

JOANNA KRAWCZYK - Fundacja Evens

DZIECI (I RYBY) GŁOS MAJĄ. DLACZEGO EDUKACJA MEDIALNA SPRZYJA DEMOKRACJI I BUDOWANIU POSTAW OBYWATELSKICH

Nowe media i technologie cyfrowe zyskują coraz większy wpływ na nas samych i otaczający nas świat. Zdaniem antropologa i kulturoznawcy Wojciecha Burszty wniknęły one w rytm ludzkiego życia, stając się jego niezbywalnymi elementami. Symbolizują postęp, pośredniczą w komunikacji, a nawet kształtują wzorce naszych zachowań. Wpływają na to, w jaki sposób pracujemy, uczymy się oraz jak spędzamy wolny czas. O ich zasadniczym znaczeniu dla naszego życia świadczą takie określenia, jak „wirtualna społeczność” czy też „społeczność demokracji komunikacyjnej”, za pomocą których badacze definiują obecne czasy.

Przemiany, jakich doświadczamy w wyniku rozwoju nowych technologii, zachodzą w zawrotnym tempie. Większość dorosłych pamięta czasy sprzed internetu, kiedy informacji szukało się w encyklopediach stojących na półkach, a godzinę sprawdzało się nie na ekranie smartfona, lecz ręcznym zegarku. Te same osoby dziś często nie wyobrażają sobie życia bez posiadania adresu e-mailowego i zerkania na ekran telefonu zaraz po przebudzeniu. Nowe media i technologie cyfrowe mają jednak największy wpływ na rzeczywistość ludzi młodych, którzy traktują je jako podstawową i zupełnie naturalną formę doświadczania rzeczywistości, nie pamiętając świata bez nich.

— Edukacja medialna uczy funkcjonowania we współczesnym świecie

Choć korzystanie z nowych mediów jest zwykle intuicyjne, to jednak rozumienie ich specyfiki oraz charakteru komunikacji, który kreują, wymaga pogłębienia wiedzy poprzez edukację medialną. By odpowiadać na wyzwania współczesności, powinna ona wykraczać poza program nauczania informatyki i edukować nie tylko w zakresie konkretnych umiejętności, ale także funkcjonowania w rzeczywistości ukształtowanej za pomocą tego rodzaju narzędzi.

O tym, jak istotne jest to zadanie, świadczy to, że promowanie takiego pojmowania edukacji medialnej oraz kształcenie w jej zakresie od lat 70. ubiegłego wieku jest jednym z priorytetowych zadań UNESCO. Organizacja ta uznała, że posiadanie kompetencji medialnych należy do podstawowych praw każdego człowieka na świecie, ściśle łączy się bowiem z wolnością wyrażania siebie, prawem do wiedzy i informacji, a ponadto jest nieodzowne w zwiększaniu świadomości obywatelskiej oraz budowaniu i utrzymywaniu demokracji.

— Edukacja medialna kształtuje postawy obywatelskie

Z powyższym podejściem zgadza się jeden z najważniejszych badaczy mediów, Henry Jenkins. Wymienia on cały szereg umiejętności, które edukacja medialna może kształtować w młodych ludziach. Są to zarówno kwalifikacje techniczne, związane z obsługą nowych narzędzi, jak i społeczne, rozwijane za sprawą metod komunikacji zapośredniczonych przez nowoczesne technologie.

Edukacja medialna wpływa jednak także na kształtowanie wśród młodych ludzi postaw obywatelskich oraz rozwijanie w nich społecznego zaangażowania i odpowiedzialności. Mają na to wpływ wspólnoty nowego rodzaju, których tworzenie stanowi jedną z głównych form aktywności w przestrzeni nowych mediów. Wspólnoty takie opierają się na zainteresowaniach łączących ich członkinie i członków (od grup fanowskich do wspólnej organizacji niszowych wydarzeń), interesach (od chęci działania w jednej, konkretnej sprawie, po jednoczenie się w wykluczeniu z dyskursu większościowego), albo też buncie wobec mainstreamowych treści (nierzadko przybierającym znamiona ironicznego wygłupu).

Kształtowaniu świadomości obywatelskiej sprzyja ponadto brak hierarchii, którą buduje modele komunikacji, zarówno w mediach tradycyjnych, jak i na przykład w środowisku szkolnym, w których dominują jednokierunkowy przepływ informacji, nadawanych przez osoby dorosłe i uprawnione do tego wykształceniem, osiągnięciami lub

rolą społeczną. W przestrzeni nowych mediów to zwykle ludzie młodzi poruszają się sprawniej od starszych, zyskują więc możliwość nie tylko zabrania głosu, ale także bycia słyszalnymi. A to umacnia w nich pewność siebie i chęć do działania.

— Kultura partycypacyjna - kultura propagująca aktywność i demokrację

Do zaangażowania społecznego zachęcają nie tylko narzędzia oferowane przez nowe media i technologie cyfrowe, ale również tworzony przez nie model kultury, który można określić mianem partycypacyjnego. Charakteryzuje go swobodne przemieszczanie się pomiędzy pozycjami odbiorcy i nadawcy komunikatów, ich krytyczny odbiór, przekształcanie oficjalnych tekstów kultury i czerpanie przyjemności ze sprzeciwu wobec dominujących znaczeń. Model partycypacyjny aktywizuje odbiorców do działania: od umieszczania zdjęć w serwisach społecznościowych i wpisywania komentarzy pod publikowanymi w sieci treściami, po tworzenie mashupów i recutów ulubionych teledysków, filmów lub ich trailerów (czyli kolażowych przeróbek, łączących ze sobą kilka niezależnych tekstów bądź zmieniających ich pierwotne konteksty), które zyskują większą popularność na portalu YouTube niż wersje oryginalne.

Ponadto taki model demokratyzuje kulturę. Znosi bowiem podział na dzieła sztuki i jej amatorskie wytwory, dowartościowując sam obieg treści: zapożyczenia, inspiracje, przenikania i przetworzenia. (Przykładowo, największe hollywoodzkie blockbustery są adaptacjami komiksów, przy tym generują twórczość fanowską, która nierzadko inspiruje autorów kolejnych części superprodukcji, przybierając postać ich sequeli, prequeli czy spin offów).

Tak działa chociażby idea Creative Commons, inicjatywa stworzona oddolnie i zainspirowana przemianami kultury, polegająca na stworzeniu alternatywnej formy ochrony prawno-autorskiej. Oferowane przez Creative

Commons licencje traktują wszystkich użytkowników kultury jako jednocześnie twórców, jak i jej odbiorców, zachęcają do swobodniejszego dzielenia się własnymi treściami oraz samodzielnego decydowania o formie i zasięgu ich udostępniania. Tym samym uczą odpowiedzialnego korzystania z dóbr innych osób i pokazują, że otwartość i dzielenie się są wartością.

— Jak działać w świecie nowych mediów

Społeczna aktywność oraz postawy obywatelskie to bardzo szerokie pojęcia, pod którymi mogą kryć się różnorodne działania. Ich celem jest aktywne wspieranie swojej społeczności, które można rozumieć zarówno bardzo szeroko (to udział w wyborach powszechnych oraz przemyślane i odpowiedzialne głosowanie), jak i zupełnie wąsko (jako pracę na rzecz swojego miasta czy też szkolnej klasy). Działania mogą przyjmować różnorodne formy, poczynając od prostych gestów, takich jak przekazywanie odpowiednim służbom informacji o niepokojącej lub niebezpiecznej sytuacji, okazanie wsparcia słabszym bądź potrzebującym czy też informowanie innych o ich prawach i obowiązkach. Wykorzystując w tego rodzaju działaniach nowe media i technologie cyfrowe, można dotrzeć do znacznie szerszej grupy odbiorców i zwiększyć szanse na ich zaktywizowanie. Przekaz wzbogacony dzięki bezpłatnym narzędziom o różnorodne materiały audio i wideo będzie atrakcyjniejszy. Nowe media pozwalają opowiadać o trudnych kwestiach i osobistych problemach – w tym o zagrożeniu i wykluczeniu – anonimowo, a przez to swobodniej i w poczuciu bezpieczeństwa.

— Jak przeciwstawiać się wykluczeniu ze sfery publicznej

W taki właśnie sposób wykorzystano nowe media w projekcie zrealizowanym przez Elizabeth Daley i Staphanie Barish, dyrektorki Annenberg Center for Communication na University of Southern California, które pracowały z mającymi poważne problemy z nauką uczniami szkoły z Los Angeles. Uczestnicy projektu mieli stworzyć wypowiedzi

w formie audiowizualnych kolaży na bliski im temat przemocy z użyciem broni. W tym celu korzystali z darmowych, wyszukanych w internecie zdjęć, filmów i muzyki, które montowali za pomocą najprostszych programów, będących w standardowym wyposażeniu szkolnych komputerów. Choć zwykle uczniowie ci rzadko pojawiali się w szkole, podczas realizacji projektu przychodzili do niej wcześniej rano, żeby nad nim pracować, i wychodzili dopiero późnym popołudniem.

Projekt odniósł sukces – nie tylko zwrócił uwagę lokalnych władz i opinii publicznej na problem przemocy wobec nieletnich i słabszych, ale przede wszystkim pomógł jego uczestnikom wyrazić własne lęki i inne związane z nimi intensywne emocje, z którymi sami nie potrafili sobie poradzić. Projekt, bazując na narzędziach, którymi uczniowie chcieli i potrafili się posługiwać, stworzył im warunki do wyrażenia siebie, a także nauczenia się skutecznej komunikacji. To wszystko pozwala przeciwdziałać ich wykluczeniu ze sfery publicznej. Właściwie każdy projekt z zakresu nowych mediów, tworzony przez młodych ludzi i dotyczący społecznej aktywności czy też kształtowania postaw obywatelskich przeciwdziała wykluczeniu. Przedstawia bowiem perspektywę młodzieży, która nigdy wcześniej – własnym głosem, a nie ich dorosłych reprezentantów – nie miała szans na równoprawne zaistnienie w sferze publicznej. W związku z tym najważniejszym celem, a jednocześnie wyzwaniem stojącym przed edukacją medialną jest pokazanie młodym ludziom, że powiedzenie „dzieci (i ryby) głosu nie mają” to relikwiny minionej kultury.

Temu celowi służy także niniejsza publikacja, zbierająca doświadczenie zgromadzone podczas realizacji programu Polska Lab. Składa się ona z jedenastu scenariuszy powstałych na podstawie działań laboratoriów medialno-obywatelskich przeznaczonych dla młodzieży w Warszawie, Przemyślu i Jarocinie. Podczas jego trwania uczestnicy pracowali z różnorodnymi mediami i technologiami, starając się wprowadzić zmianę w swoich lokalnych społecznościach. W tym celu podejmowali różnorodne działania: próbowali

ożywić pamięć i przywołać dawną tożsamość miasta (Warszawa), mierzyli się z lękami i trudnościami wynikającymi z pozycji przedstawicieli mniejszości żyjących pośród nie zawsze przychylniej im większości (Przemysł), jak również tworzyli w miejskiej przestrzeni własne miejsce – otwarte, bezpieczne i ciekawe (Jarocin). Wykorzystywali do tego różnorodne narzędzia: od pracy z mobilnymi aplikacjami, poprzez tworzenie krótkometrażowych filmów, do organizacji kampanii społeczno-medialnej.

Zebrane tutaj scenariusze mogą stanowić inspirację i pomoc w realizacji zarówno bardzo podobnych, jak i zupełnie innych projektów społeczno-kulturowych, nakierowanych na zmiany społeczne. Zawierają praktyczne informacje dotyczące ich przygotowania i realizacji. Szczegółowo opisują działania, które odbyły się w ramach projektu, proponują sposoby wykorzystania w dalszej pracy efektów działań Polska Lab, jak również pokazują, jak można pracować z młodzieżą nad kwestiami związanymi z tożsamością oraz innymi problemami, wykorzystując do tego media i technologie cyfrowe.

Źródła:

- Wojciech Józef Burszta, *Świat jako więzienie kultury*. Pomyślenia, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2008.
- Mirek Filiciak i inni (red.), *Młodzi i media. Nowe media a uczestnictwo w kulturze*, Raport Centrum Badań nad Kulturą Popularną SWPS, Warszawa 2010.
- Divina Frau-Meigs, Jordi Torrent (red.), *Mapping Media Education Policies in the World: Visions, Programmes and Challenges*, The United Nations-Alliance of Civilizations in co-operation with Grupo Comunicar, New York 2009.
- Lawrence Lessig, *Wolna kultura*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna, Warszawa 2005.
- Magdalena Szpunar, *Społeczności wirtualne jako społeczności – próba ujęcia socjologicznego*, w: Mieczysław Radochoński, Barbara Przywara (red.), *Jednostka-grupa-cybersieć. Psychologiczne, społeczno-kulturowe i edukacyjne aspekty społeczeństwa informacyjnego*, WSiLiZ, Rzeszów 2004.

PAULINA HARATYK - filmoznawczyni i kulturoznawczyni, doktorantka w Instytucie Sztuk Audiowizualnych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Interesuje się otwartą kulturą i jej obiegami, zwłaszcza relacjami pomiędzy twórczością profesjonalną i amatorską. Realizuje projekty kulturalne, edukacyjne i społeczne z wykorzystaniem filmów i nowych mediów.

O POLSCE LAB UCZESTNICZY I PROWADZĄCY

Edukacja medialna to dość szerokie pojęcie. Na pewno nie jest to edukacja związana stricte z obsługą technologii czy tworzeniem mediów. To jest raczej włączanie elementów technologicznych do życia i umiejętne posługiwanie się nimi.
Sylwia Żółkiewska, Jarocin Lab

Uświadomiłam sobie, że historia zatacza koło i żeby to zmienić, musimy poznawać swoje historie, dzielić się nimi.
Uczestniczka, Przemyśl Lab

Działania medialne wywarły największe wrażenie. Uczestnicy coś stworzyli, mogą do tego wrócić. Poczuli, że w tym jest jakaś wartość i że to jest atrakcyjna forma do tego, żeby mówić o tych problemach. Mieli okazję zobaczyć, jaka jest różnica między filmem animowanym i dokumentalnym, przekonali się, jak na dwa zupełnie różne sposoby można opowiedzieć o tych samych problemach.
Marta Stróżycka, Przemyśl Lab

Dzięki filmowi dokumentalnemu mogę przekazać ludziom, co myślę, co chcę zmienić, co mi się nie podoba w świecie, ale również, że wszyscy jesteśmy tacy sami.
Uczestnik, Przemyśl Lab

Łączenie nowych mediów i obywatelskości to jest moim zdaniem dobry trop. To jest ich [młodych] środowisko, oni się w tym czują swobodnie. (...) Jeżeli chcemy pracować z młodzieżą, fajnie posługiwać się językiem, który dla nich jest powszechny.
Bartek Lis, Jarocin Lab

W pracy z aplikacjami w dużej mierze chodzi mi o to, że one są najczęściej tak proste i banalne, że można się ich obsługi

nauczyć bardzo szybko. I bardzo chciałam, żeby pracować na aplikacjach, żeby nikogo nie wykluczać z góry ze względu na jego umiejętności techniczne, bo naprawdę każdy jest w stanie takie aplikacje do montażu opanować. (...) Te aplikacje są naprawdę proste i same prowadzą człowieka przez kolejne działania.

Sylwia Żółkiewska, Jarocin Lab

Młodzież wyniosła przekonanie, że nie są sami. Czuli się bezradni w tej sytuacji, a tutaj ktoś dał im głos. Mogli mówić o swoich problemach, mogli się przy kimś szczerze wygadać. Wspólny projekt okazał się takim wsparciem. To przekonało albo utwierdziło młodzież, że są kimś wartościowym.

Ihor Horkiv, Przemyśl Lab

Odkryłam w sobie odwagę mówienia tego, co myślę.

Uczestniczka, Przemyśl Lab

My też pracujemy w ten sposób z młodzieżą przy innych projektach, że staramy się, żeby oni sami decydowali. Staramy się nie narzucać tego, czym ma się zajmować młodzież, tylko podchodzimy do tego z pokorą.

Beata Frąckowiak-Piotrowicz, Jarocin Lab

Dowiedziałam się, że w moim mieście są zapomniane miejsca, które potrzebują nowego życia, a ludzie są otwarci i chętni do pomocy.

Uczestniczka, Jarocin Lab

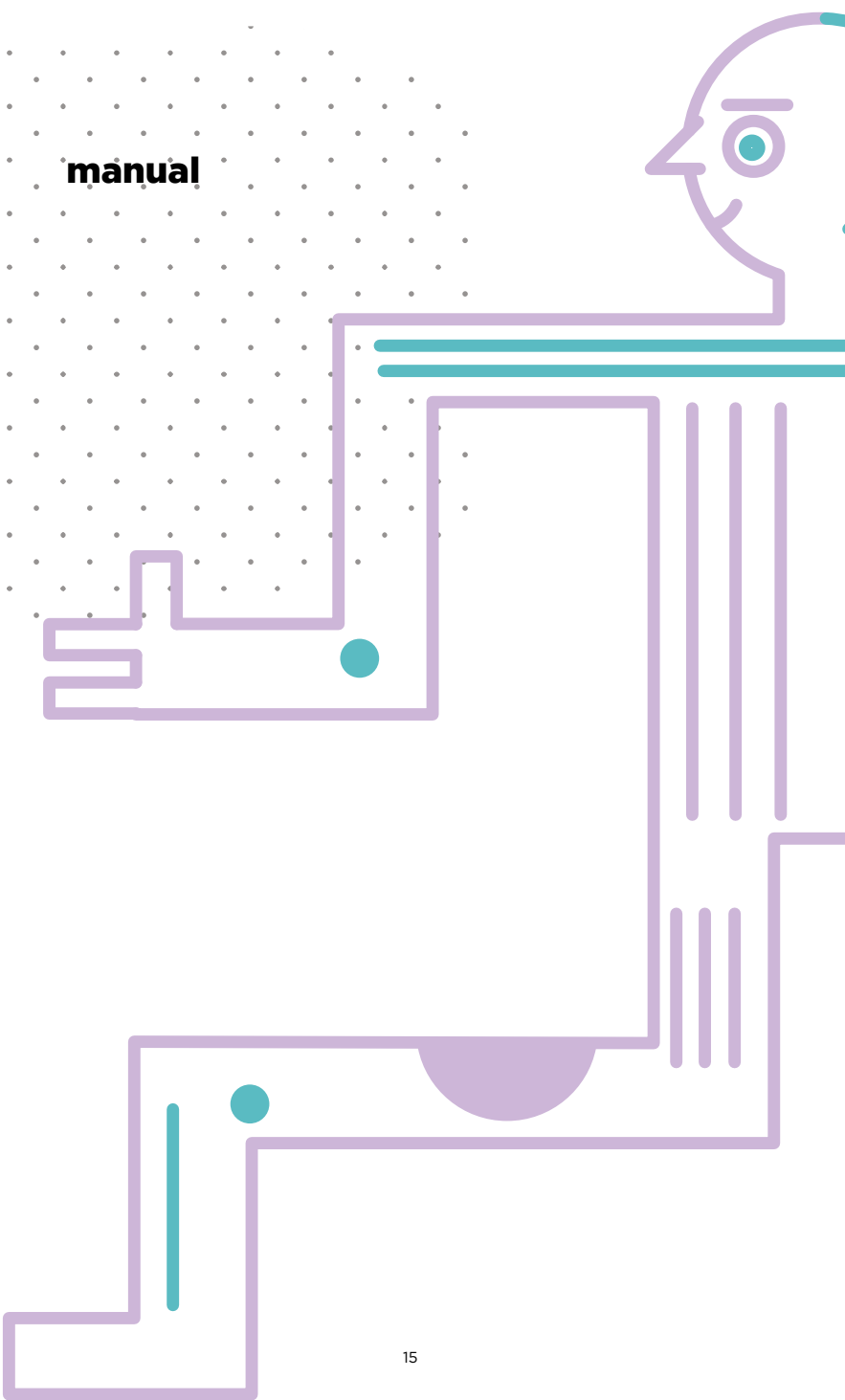
Projekt pozwolił dowiedzieć się, że dużo miejsc w Jarocinie jest pozostawione bez niczego i że warto o nie zadbać i coś w nich stworzyć.

Uczestnik, Jarocin Lab

Poczułam, że mam swój udział w życiu miasta i mogłam swobodnie wypowiadać się o moich pomysłach.

Uczestniczka, Jarocin Lab

manual

tworzenie mediów

Pomysły na kreatywne działania, których celem jest tworzenie multimediiów za pomocą programów, aplikacji i medialnych narzędzi. Inspiracją do działań były problemy i tematy społeczne związane z miastem i jego mieszkańcami. Jakich mediów użyć by zmieniać otaczającą rzeczywistość?

CO PAMIĘTA MIASTO
WARSZAWA LAB

CO SŁYCHAĆ W MIEŚCIE
WARSZAWA LAB

MIEJSKA GUMKA DO WYCIERANIA
WARSZAWA LAB

INTERNETOWA PROMOCJA
JAROCIN LAB

WYCINANKA O PRZEMOCY
PRZEMYŚL LAB

CO PAMIĘTA MIASTO

Czyli jak poznać historię miejscowości i za pomocą nowych technologii opowiadać o niej w przestrzeni publicznej

WARSZAWA LAB

JAK TO ZROBILIŚMY

W ramach projektu Warszawa Lab grupa animatorów razem z młodymi warszawiakami szukała sposobów wykorzystania nowych mediów i nowych technologii do wpływania na miasto. Podczas jednego z warsztatów zajęli się tematem historii Warszawy, koncentrując się na Woli - dzielnicy, która jak w soczewce skupia w sobie bardzo różnorodne opowieści.

W Muzeum Woli, które zmieniło się w otwarte archiwum, każda z grup uczestników opracowywała jeden temat związany z dzielnicą: wolne elekcje (które miały miejsce na terenie dzisiejszej ul. Wolność), działające na terenie Woli fabryki, II wojna światowa i getto, historia budynku Domu Słowa Polskiego i historia siedziby Muzeum Woli. Uczestnicy przeglądali dokumenty, książki, archiwalia filmowe i fotograficzne dostępne w muzeum, planowali scenariusze i techniki realizacji filmów - od animacji poklatkowej, przez minidokument, po montowanie fragmentów archiwalnych nagrań z lat 20. i z czasów wojny.

Drugiego dnia każda z grup zajęła się pracą nad swoim, trwającym 2-4 minuty, filmem. Po zmontowaniu filmów uczestnicy przygotowali tzw. znaczniki - po jednej fotografii przypisanej każdemu filmowi. Fotografie zostały wydrukowane i wyeksponowane na terenie Woli - w miejscach, których dotyczyły konkretne filmy. Następnie filmy zostały załadowane do sieci przy pomocy darmowej

aplikacji Aurasma. Mieszkańcy Warszawy, napotykając w wyznaczonych miejscach fotografie-znaczniki, mogą przy pomocy smartfonów lub tabletów „ożywić” zdjęcia i zobaczyć, jakie opowieści się pod nimi kryją.

- Działanie zostało zrealizowane przez:
Dorota Borodaj, Aurasma: Sylwia Żółkiewska
Współpraca: Muzeum Woli
Autorka tekstu: Dorota Borodaj

SKŁADNIKI

- czas: przygotowanie - 2 dni, realizacja - 2 dni
- osoby: 2-6 animatorów, 4-20 uczestników
- co będzie potrzebne: aparaty fotograficzne, kamery, komputery z dostępem do sieci oraz z programem do montażu (np. Windows Movie Maker), urządzenia mobilne z dostępem do internetu (smartfony, tablety)
- tagi: film, foto, historia, miasto, przestrzeń publiczna, tożsamość lokalna

KROK PO KROKU

KROK 1: Przygotowanie do pracy z aplikacją Aurasma

Aurasma to aplikacja wykorzystująca technologię rozpoznawania znaczników-obrazów (miejsc, grafik, zdjęć, obiektów) i pozwalająca dołączać do nich filmy.

Przy pomocy Aurasmy możemy wskazywać własne znaczniki i dodawać do nich stworzone przez siebie filmy i animacje, a następnie udostępniać je innym użytkownikom aplikacji. Aby korzystać z aplikacji Aurasma, należy zainstalować ją na swoim urządzeniu mobilnym – w przypadku iPada lub iPhone’a należy pobrać ją ze sklepu App Store; w przypadku urządzeń z systemem Android – ze sklepu Google Play. Aplikacja jest bezpłatna. Instrukcja obsługi Aurasmy oraz

tutoriale dostępne są w sieci. Warto przed warsztatami przećwiczyć uruchamianie aplikacji i ładowanie filmików.

KROK 2: Dyskusja: pamięć miasta jest jak cebula

Zaczynamy od rozmowy o wielowarstwowej historii danego miejsca. Odkrywamy i omawiamy kolejne warstwy. Zastanawiamy się, które historie są najbardziej warte opowiedzenia, jakimi materiałami dysponujemy, dokąd i do kogo możemy się udać po informacje.

KROK 3: Praca nad scenariuszami

Uczestnicy w kilkusobowych grupach opracowują konkretny temat – gromadzą informacje, przeglądają i wybierają archiwalia, rozpisują krok po kroku poszczególne sceny. Ważne, żeby grupy liczyły maksymalnie sześć osób, aby np. podczas montażu filmów uczestnicy mogli w równym stopniu zaangażować się w pracę.

KROK 4: Realizacja filmów

W zależności od tematu i dostępnych materiałów filmy mogą być zrealizowane w formie minireportaży, animacji poklatkowych, fotokastów (połączenie fotografii z elementami filmowo-dźwiękowymi) czy remiksu filmowych materiałów archiwalnych. Możemy wykorzystać aparaty fotograficzne z opcją nagrywania, zaś do montażu można użyć jednego z dostępnych, bezpłatnych programów. Warto zaprosić do współpracy osoby, które mogą służyć wsparciem technicznym przy realizacji i montażu filmów. Filmy w ostatecznej wersji powinny być krótkie, pliki nie mogą dużo ważyć.

KROK 5: Przygotowanie znaczników

Każda z grup wybiera po jednym zdjęciu odpowiadającym jej filmowi. Fotografie drukujemy i umieszczamy w miejscach, których dotyczą filmy. Zdjęcia muszą być bardzo mocno kontrastowe – inaczej aplikacja będzie mieć problem

z uruchomieniem znacznika. Warto wydrukować je np. na folii lub piance, by były bardziej trwałe i odporne na wilgoć.

KROK 6: Udostępnienie filmów

Za pomocą aplikacji Aurasma do zdjęć-znaczników dołączamy filmy i udostępniamy je innym użytkownikom.

WARIANTY

Można poszukać tematów, które odnoszą się do współczesności i stworzyć filmy z pomysłami, jak zagospodarować puste, niewykorzystane przestrzenie miasta i w takich miejscach umieścić znaczniki wraz z filmami.

CO SŁYCHAĆ W MIEŚCIE

Czyli jak za pomocą nowych technologii stworzyć dźwiękowy pejzaż miasta

WARSZAWA LAB

JAK TO ZROBILIŚMY

W ramach projektu Warszawa Lab grupa animatorów razem z młodymi warszawiakami szukała sposobów wykorzystania nowych mediów i nowych technologii do wpływania na miasto.

Jeden z warsztatów został poświęcony dźwiękom Warszawy i ich wpływowi na mieszkańców miasta. Uczestnicy, przy wsparciu twórców projektu Miasto Puszcza, dowiedzieli się, czym jest pejzaż dźwiękowy (ang. soundscape) i w jaki sposób to, co słyszymy (albo czego nie słyszymy w sposób świadomy, ale co towarzyszy nam w warstwie dźwiękowej) może na nas oddziaływać. Aby to w pełni zrozumieć, ruszyli na ulice Warszawy zaopatrzeni w rejestratory dźwięku i słuchawki. Po raz pierwszy świadomie skupiali się na wszechobecnym, wielkomiejskim szumie, próbując wyłapać z niego poszczególne elementy (muzykę, rozmowy, samochody itd.).

Następnie, podzieleni na małe grupy, nagrywali dźwięki w kilku wybranych lokalizacjach (centrum handlowe, lodowisko, warsztat samochodowy, dworzec PKP, ruchliwy skwer, bazar). Nagrywali także wypowiedzi przechodniów – prosili ich o wsłuchanie się w otoczenie i opowiedzenie o tym, co słyszą, a tych, którzy mieli słuchawki na uszach, pytali, czego słuchają.

Następnie zmontowali swoje nagrania w formie krótkich reportaży dźwiękowych – każdy z nich był twórczą interpretacją tego, co składa się na dźwiękowy pejzaż stolicy.

Działanie zostało zrealizowane przez:

Dorota Borodaj

Współpraca: Miasto Puszcza

Autorka tekstu: Dorota Borodaj

SKŁADNIKI

- czas: przygotowanie - 1 dzień, realizacja - 2 dni
- osoby: 2-6 animatorów, 4-20 uczestników
- co będzie potrzebne: rekordery dźwięku, słuchawki, komputery z programem do montażu dźwięku (np. darmowego Audacity)
- tagi: dziennikarstwo, dźwięk, miasto, przestrzeń publiczna

KROK PO KROKU

KROK 1: Dyskusja: co słyszymy i jak się z tym czujemy?

Punktem wyjścia może stać się rozmowa o tym, w jaki sposób wpływają na nas dźwięki otoczenia. Pytamy uczestników, czy kiedykolwiek zdarzyło im się świadomie wsłuchiwać w miasto. Zastanawiamy się, w jakich miejscach ten dźwiękowy pejzaż jest kreowany świadomie (np. za pomocą muzyki w sklepach czy galeriach handlowych, w radiu), a kiedy składa się na niego zbiór przypadkowych elementów (np. na ruchliwym skrzyżowaniu).

KROK 2: Ćwiczenia ze słuchania

Rozdajemy uczestnikom rekordery dźwięku. Warto zadbać o dobrej jakości rejestratory, które – po podłączeniu słuchawek – pomogą w maksymalny sposób doświadczyć

świadomego słuchania otoczenia. Prosimy uczestników, by założyli słuchawki i poszli na krótki spacer, skupiając się na tym, co słyszą. Po powrocie zbieramy uwagi i wypisujemy elementy, które udało się usłyszeć – wszystkie składają się na dźwiękowy pejzaż.

KROK 3: Realizacja nagrań

Uczestnicy w niewielkich grupach wybierają lokalizacje i ruszają na ulice. Przez ok. trzy godziny nagrywają w tych miejscach materiały – rozmowy, dźwięki otoczenia, krótkie wypowiedzi itp. Na jeden rekorder dźwięku powinny przypadać maksymalnie dwie osoby.

KROK 4: Montaż

Przy pomocy jednego z programów do montażu dźwięku każda z grup montuje krótkie, 2-5-minutowe etiudy dźwiękowe. Mogą one mieć formę reportażową (jak np. sonda uliczna, w której pytamy ludzi o to, czego właśnie słuchają) lub być bardziej abstrakcyjną interpretacją tego, co udało się usłyszeć i zarejestrować.

Linki do tych nagrań możemy następnie umieścić na naszej stronie internetowej, opisując miejsce i okoliczności ich realizacji.

WARIANTY

W podobny sposób możemy myśleć o tym, co widać w mieście – skupienie się na jego różnorodnych, często niepasujących do siebie elementach wizualnych może być pretekstem np. do tworzenia kolaży i „alternatywnych” wizji miasta – architektury, ulicy

MIEJSKA GUMKA DO WYCIERANIA

Czyli jak za pomocą nowych technologii pokazać wizualny chaos przestrzeni publicznej i zaproponować zmiany

WARSZAWA LAB

JAK TO ZROBIŁIŚMY

W ramach projektu Warszawa Lab grupa animatorów razem z młodymi warszawiakami szukała sposobów wykorzystania nowych mediów i nowych technologii do wpływania na miasto.

Podczas jednego z warsztatów zajmowali się miejską estetyką, a także chaosem wywołanym wszechobecnymi wielkoformatowymi reklamami oraz szyldami i tablicami na budynkach, ogrodzeniach i murach. Wspólnie zastanawiali się, w jaki sposób uwrażliwić mieszkańców Warszawy na problem wizualnego bałaganu i pokazać im możliwe alternatywy.

Do poprowadzenia pierwszej części animatorzy zaprosili stowarzyszenie Miasto Moje a w Nim, zajmujące się m.in. walką ze szpecącymi reklamami. Ich prezentacja pokazała zarówno reklamowe absurdy, jak i pozytywne działania zmierzające do uporządkowania wizualnego chaosu.

Następnie uczestnicy ruszyli z aparatami fotograficznymi na ulice Warszawy. Mieli za zadanie sfotografować fasady budynków oklejone szyldami, reklamy przysłaniające widok na warszawską architekturę itp. Drugiego dnia każdy z uczestników wybrał jedno zdjęcie, nad którym chciał pracować. Jednym z kryteriów wyboru było to, aby budynek był w programie graficznym dość łatwy do „wyczyszczenia” dla początkujących (np. reklama sieci komórkowej wisząca

na jednolitej ścianie, banner na budynku na tle nieba). Po „wymazaniu” z fasad budynków reklam uczestnicy złożyli zdjęcia „przed” i „po” w formie gifów – prostych animacji, polegających na naprzemiennym ukazywaniu się każdego ze zdjęć. Ta popularna w internecie forma pozwala wyraźnie dostrzec kontrast pomiędzy miastem „zabrudzonym” reklamami a takim, w którym przestrzeń wizualna jest uporządkowana i harmonijna.

— Działanie zostało zrealizowane przez:

Dorota Borodaj

Współpraca: stowarzyszenie Miasto Moje a w Nim

Autorka tekstu: Dorota Borodaj

SKŁADNIKI

- czas: przygotowanie - 1 dzień, realizacja - 2 dni
- osoby: 2-6 animatorów, 6-24 uczestników
- co będzie potrzebne: aparaty fotograficzne, komputery z programem graficznym (np. darmowy program GIMP) i dostępem do internetu
- tagi: foto, miasto, przestrzeń publiczna

KROK PO KROKU

KROK 1: Dyskusja – co nas kłuje w oczy

Rozmawiamy o tym, czym dla każdego z uczestników jest chaos wizualny i jak go definiować. Zastanawiamy się, które miejsca w naszym mieście są dla nas przykładem na zachowanie estetyki, a w których rządzą reklamy. Czy nam przeszkadzają? Jak wpływają na nasz odbiór przestrzeni publicznej? Czy wiemy, jak wyglądają budynki ukryte pod wielkimi płachtami bannerów reklamowych?

KROK 2: Fotografowanie miasta

Uczestnicy w parach lub pojedynczo ruszają z aparatami fotograficznymi na ulice miasta. Fotografują budynki i miejsca, gdzie bannery i reklamy wyraźnie „zgrzytają”, zaśmiecają przestrzeń. Każdy uczestnik przynosi po ok. 8-10 zdjęć, następnie wybieramy jedno, z którego będziemy wymazywać zbędne elementy.

KROK 3: Praca w programie graficznym

Możemy skorzystać z dostępnych w sieci darmowych programów graficznych. W internecie znajdziemy liczne samouczki i tutoriale dotyczące ich obsługi, warto również zaprosić do współpracy przy tej części warsztatu ekspertów – osoby pracujące z programami graficznymi, które krok po kroku przeprowadzą uczestników przez poszczególne etapy pracy. Po wyczyszczeniu zdjęć z niepożądanych elementów tworzymy gify, nakładając na siebie zdjęcie przed i po obróbce, następnie eksportujemy projekty jako pliki GIF.

KROK 4: Udostępnienie wyników pracy

Powstałe gify warto podlinkować, np. na stronie urzędu miasta lub gminy, na Facebooku, i zachęcić czytelników do dyskusji nad efektami takiego „porządkowania” miasta.

WARIANTY

Narzędzia graficzne można wykorzystać także do stworzenia „alternatywnego krajobrazu” miejscowości – graficznej propozycji ujednolicenia szyldów i reklam.

INTERNETOWA PROMOCJA

Czyli jak za pomocą bezpłatnych aplikacji szybko tworzyć multimedia na smartfonie, żeby sprawdzać i promować swoje pomysły

JAROCIN LAB

JAK TO ZROBILIŚMY

Liderka Fundacji Ogród Marzeń z Jarocina poszukiwała pomysłów na miejsca, w których mogliby spotykać się młodzi mieszkańcy miasta. Podczas serii warsztatów młodzież metodą myślenia projektowego (design thinking) stworzyła prototypy takich miejsc. Potem wspólnie z animatorką Sylwią uczestnicy za pomocą bezpłatnych aplikacji mobilnych na smartfony i tablety stworzyli multimedia służące kampanii promocyjnej. Chcieli zachęcić mieszkańców Jarocina do zainteresowania się pomysłami i wyrażenia opinii na ich temat, aby jak najlepiej przystosować projekty do faktycznych potrzeb. Działanie zakończyło się wspólnym oglądaniem stworzonych multimediiów i opracowaniem harmonogramu akcji promocyjnej, w której wykorzystano przygotowane materiały. Wyznaczone osoby rozpoczęły administrowanie profilami w mediach społecznościowych i bieżące udostępnianie przygotowanych materiałów wg harmonogramu.

Więcej o metodzie design thinking można przeczytać w bezpłatnej publikacji FRSI Myślenie projektowe dla bibliotek (<http://frsi.org.pl/myslenie-projektowe-w-bibliotekach-lektura-obowiazkowa/>)

Działanie zostało zrealizowane przez:
Sylwia Żółkiewska, Dagmara Gortych, Agnieszka Chlebowska, Karolina Śmigiel
Autorka tekstu: Sylwia Żółkiewska

SKŁADNIKI

- czas: przygotowanie - 1 dzień, realizacja - 3 dni
- liczba osób: 4 animatorów, 10-20 uczestników
- co będzie potrzebne: komputery z dostępem do internetu (wystarczy 1 na 3 osoby), WI-FI, smartfony i/lub tablety (wystarczy 1 na 3 osoby), bezpłatne aplikacje mobilne: Pic Sticker (komiks), Pixlr (grafika, kolaż), Magisto (film), iMovie (film), Legend (animacja tekstu), Thinglink (interaktywne zdjęcie), Aparat Cardboard (zdjęcia 360), aplikacje webowe, takie jak generator.memy.pl (memy) oraz portal Pixabay (www.pixabay.com) ze zdjęciami i grafikami wysokiej jakości w domenie publicznej.
- tagi: młodzież, diagnoza lokalna, sąsiedztwo, kreatywność, promocja, wspólna przestrzeń

KROK PO KROKU

KROK 1: Przygotowanie

Jeśli wypożyczamy sprzęt na warsztat, warto zainstalować wszystkie aplikacje na tych urządzeniach. Możemy pracować na sprzęcie uczestników, jednak pamiętajmy, że może to być sprzęt różnej klasy i powinniśmy liczyć się z nieprzewidywanymi sytuacjami (np. niektóre aplikacje mogą nie działać przy starszych systemach). Warto zaplanować łączenie pracy na kilku aplikacjach, aby stworzyć oryginalny i nietypowy element graficzny lub multimedialny (app smashing), np. interaktywny komiks z wykorzystaniem aplikacji takich jak Pic Sticker (kadry komiksu), Pixlr (złożenie komiksu w całość), Thinglink (interaktywne elementy).

KROK 2: Testowanie aplikacji

Mówimy uczestnikom, na czym będzie polegał warsztat. Prosimy, by opowiedzieli, jakich aplikacji i do czego używają.

Pokazujemy, jak robić zdjęcie smartfonem, tabletem i aparatem cyfrowym. Pokolei prezentujemy wybrane aplikacje do tworzenia multimedii i zachęcamy uczestników do ich testowania w parach lub trójkach i dzielenia się refleksjami. Wspólnie zastanawiamy się, do kogo tak naprawdę chcemy dotrzeć z naszym prototypem i kogo zachęcić do wyrażenia swojej opinii, a także które aplikacje i multimedia najlepiej zaprezentują wcześniej opracowany pomysł szerszej grupie odbiorców. Warto, aby wśród wybranych multimedii pojawił się filmik w formie spotu lub animacja.

KROK 3: Projektowanie multimedii, tworzenie scenariuszy

Uczestnicy dzielą się na trzy- lub czteroosobowe zespoły. Każdy zespół pracuje na jednym urządzeniu. Warto, aby wszystkie zespoły stworzyły te same wybrane multimedia, aby materiały można było porównać.

W zespołach zastanawiają się, co konkretnie ma znaleźć się na wybranych multimediiach, jak oddać charakter pomysłu i zainteresować nim odbiorców. Opracowują miniscenariusze na spot promujący pomysł. Miniscenariusz rozrysowują w formie krótkich (ok. 6 kadrów) storyboardów (scenorysów), które pozwolą zaplanować poszczególne sceny i ułatwić wspólną pracę przy nagrywaniu ujęć. Więcej o storyboardzie: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Scenorys>

KROK 4: Przygotowanie rekwizytów, kręcenie i montaż

Wybieramy miejsca, które najlepiej odpowiadają pomysłom zespołów. Może to być dom kultury, park, biblioteka, w której młodzież zaplanowała ciekawe działania animacyjne lub wydarzenia. Teraz należy ten pomysł zwizualizować poprzez zainscenizowanie i nagranie planowanych aktywności.

Każdy zespół przygotowuje rekwizyty niezbędne do nakręcenia spotu i zrobienia dodatkowych zdjęć, które przydadzą się do stworzenia innych multimedii: interaktywnego zdjęcia lub komiksu. Przed wyjściem przypominamy o podstawowych zasadach kompozycji, rodzajach kadrów i właściwym oświetleniu. Pokazujemy, jak

robić zdjęcie ze smartfona i z tabletu oraz jak nagrywać filmy. Po nakręceniu materiału wg storyboardu uczestnicy zaczynają montować spoty, tworzyć gify, komiksy, interaktywne zdjęcia. Wszystko to robią na tabletach lub smartfonach, z pomocą bezpłatnych aplikacji mobilnych, ewentualnie mogą użyć aplikacji webowych na komputerze.

KROK 5: Prezentacja, udostępnienie i promocja

Trzeciego dnia warsztatów uczestnicy kończą i dopracowują przygotowane wcześniej multimedia. Następnie wspólnie opracowują plan akcji promocyjnej oraz piszą krótkie teksty, które będą zamieszczane z multimediami. Pamiętajmy, że grafiki i multimedia przeznaczone do udostępniania w internecie nie powinny zbyt dużo ważyć, tak by łatwo wyświetlały się na urządzeniach mobilnych (rozdzielczość 72 dpi i maks. kilkaset kB). Wszystkie multimedia umieszczamy na wspólnym dysku, z którego wyznaczone osoby będą udostępniać je zgodnie z harmonogramem akcji promocyjnej.

WARIANTY

Multimedia mogą prezentować każdy pomysł stworzony metodą design thinking, a także mogą być przydatne do prezentowania pomysłów na inne działania społeczno-kulturalne, gdy chcemy zachęcić społeczność do zabrania głosu na dany temat. Zamiast aplikacji Pixlr do obróbki zdjęć na komputerze można użyć bezpłatnego programu Gimp.

WYCINANKA O PRZEMOCY

Czyli jak za pomocą filmu poklatkowego mówić o ważnych kwestiach

PRZEMYSŁ LAB

JAK TO ZROBILIŚMY

Przemysł przed II wojną światową był wielokulturowym miastem, w którym obok siebie mieszkali Żydzi, Ukraińcy i Polacy. Dziś pozostała jedynie mniejszość ukraińska, która stanowi około czterech procent ludności. Młodzi mieszkańcy Przemysła o polskich i ukraińskich korzeniach uczestniczyli w pięciodniowych warsztatach obywatelskich oraz medialnych. Tematem, którym się zajęli, była tożsamość związana z wielokulturowością tego miasta – kwestia ważna zwłaszcza przy nasilających się w Przemysłu nastrojach ksenofobicznych. Działania miały na celu wsparcie integracji Ukraińców i Polaków. Pierwszego dnia uczestnicy zdecydowali, że narzędziem wypowiedzi artystycznej opisującej ich codzienne życie w Przemysłu będzie film. Chcieli, aby efekt pracy był atrakcyjny dla osób w podobnym do nich wieku. Młodzież ponadgimnazjalna wybrała film dokumentalny, a uczniowie gimnazjum wzięli udział w warsztatach animacji poklatkowej. Animatorka Marta na początku pokazała uczestnikom zestaw filmów animowanych (między innymi film Kamila Polaka *Narodziny narodu*), które w abstrakcyjny sposób traktują temat różnorodności. „Miały ich nakierować na inne myślenie – tłumaczy Marta. – Zachowania ksenofobiczne czy rasistowskie często opisuje się za pomocą konfliktu, scen bójk. Ten, który stosuje przemoc, jest łysy i spocony, wyciąga kij baseballowy i tłucze kogoś na chodniku. Chciałam ich filmy przed tym uchronić”. Efektem ich pracy są trzy filmy w technice animacji wycinankowej: *Podniebienie*, *Moje niebo i Źródło* oparte na rodzinnych historiach, legendach i bajkach, prezentowane jako tryptyk *Przemysł to*. Zachowaniom

ksenofobicznym obecnym w codziennym życiu młodych ludzi dzięki użytym opowieściom nadano szerszy kontekst kulturowy i historyczny. Odpowiedź na pytanie o przyczyny takich zjawisk jest bardzo trudna, ale forma artystyczna choć trochę pozwala się do niej zbliżyć.

Film *Przemyśl to* dostępny jest w serwisie vimeo: <https://vimeo.com/207037171> hasło: polskalab_2.

— Działanie zostało zrealizowane przez:
Marta Stróżycka
Autorka tekstu: Joanna Mikulska

SKŁADNIKI

- czas: przygotowanie - 2 godz., realizacja - 3 dni
- liczba osób: 1 animator, 5-10 uczestników
- co będzie potrzebne: kolorowy papier, karton, gazety, tektura, klej, flamastry, kredki, nożyczki, taśma papierowa, aparat fotograficzny ze statywem, komputer, oprogramowanie do animacji poklatkowej (np. Windows Movie Maker, iMovie), mikrofon, dyktafon lub mikrofon
- tagi: dorośli, dzieci, dziennikarstwo, młodzież, film, przyszłość, miasto, tożsamość lokalna, przestrzeń publiczna

KROK PO KROKU

KROK 1: Inspiracje filmowe i wybór techniki

Zastanówmy się nad zestawem filmów, które posłużą za inspirację: na jakim kontekście nam zależy, co warto pokazać uczestnikom, aby poszerzyli swoje horyzonty i perspektywę. Wybieramy technikę plastyczną, której użyjemy. Jeśli jest to nasz początek przygody z animacją poklatkową, najlepiej zastosować metodę wycinanki. W przystępny sposób pozwala pokazać zasady animacji poklatkowej i wykorzystać gotowe przedmioty.

KROK 2: Tworzenie scenariusza

Po burzy mózgów i swobodnej rozmowie o problemie, którego będą dotyczyły nasze filmy, omawiamy podstawowe elementy, które pozwolą nam skonstruować ciekawą historię: czas filmu i strukturę dramaturgiczną. Zastanówmy się, jak zbudujemy napięcie, co przyciągnie uwagę widza i kto będzie bohaterem naszej historii – opiszmy go dokładnie (ile ma lat, jak wygląda, jak jest ubrany). Czy historia, która mu się przydarza, jakoś go zmienia? Na czym polega ta zmiana?

KROK 3: Rysowanie storyboardu

Omawiamy podstawowe pojęcia filmowe, jak kadr, kompozycja kadru, montaż. Przekładamy nasz scenariusz na konkretne sceny. Rysujemy sceny na oddzielnych kartkach. Do scen dopisujemy dialogi.

KROK 4: Produkcja filmu

Wycinamy z papieru bohaterów historii i elementy scenografii: np. drzewa, górę, strumyk, chmurę, krople deszczu, stół, krzesło. Możemy też użyć gotowych przedmiotów: skrawków wełny jako trawy i liści, kartonowych pudełek jako budynków, mapy itp. Do blatu stołu przyklejamy karton, który posłuży nam za tło filmu. Ustawiamy oświetlenie i aparat na statywie. Każdy najmniejszy ruch i przesunięcie elementów fotografujemy. Zdjęcia montujemy, a następnie podkładamy dźwięk. Pamiętajmy, żeby dodać planszę z tytułem i napisy końcowe, w których wymienimy uczestników warsztatów.

WARIANTY

Planując pracę w grupie, zastanówmy się nad podziałem ról. Być może warto, aby uczestnicy pracowali indywidualnie nad scenariuszami, ale już w trakcie produkcji animacji pomagali sobie wzajemnie, pracując jako grupa nad każdą animacją. Dodatkowo informacje na temat elementów scenariusza

warto wprowadzić już na samym początku (szczególnie jeśli jest to proces rozłożony na kilka dni), aby uczestnicy mieli jak najwięcej czasu na wygenerowanie pomysłu na scenariusz.

działania z mediami

Sposoby na działania wokół istniejących mediów. Inspiracją są tu filmy powstałe w ramach projektu Polska Lab.

Działania mają na celu budowanie krytycznej i refleksyjnej postawy wobec przedstawionych w filmach tematów, są bodźcem do dyskusji, debat i warsztatów.

SĄSIEDZI Z MNIEJSZOŚCI
PRZEMYŚL LAB

AKTYWNY DYSKUSYJNY KLUB FILMOWY
PRZEMYŚL LAB

WSPIERAMY MNIEJSZOŚCI
PRZEMYŚL LAB

SĄSIEDZI Z MNIEJSZOŚCI

Pokaz filmów z towarzyszącą mu dyskusją dotyczącą stereotypów, uprzedzeń, a także relacji z sąsiadami z mniejszości.

PRZEMYŚL LAB

Autor: Jan Dąbkowski

PRZED ROZPOCZĘCIEM DZIAŁAŃ

Krótkie filmy *Przemysł to* (<https://vimeo.com/207037171>, hasło: polskalab_2) i *Anonim* (<https://vimeo.com/207008747>, hasło: polskalab_1) mówią o relacjach pomiędzy Polakami a mniejszością ukraińską. Zostały stworzone przez młodzież z Przemysła – osoby z mniejszości ukraińskiej i Polaka – na podstawie ich doświadczeń i przemyśleń. Filmy skłaniają do rozmowy o stereotypach, uprzedzeniach i ich konsekwencjach dla społeczności. Pokaz filmu i dyskusję po nim można zorganizować zarówno w grupie młodzieży, jak i dorosłych, w tym seniorów. Warto tak poprowadzić rozmowę, żeby budziła empatię i bazowała na analizie doświadczeń i odczuć jej uczestników.

SKŁADNIKI

- czas: przygotowanie - 1 godz., realizacja - 1-1,5 godz.
- osoby: 1 animator (+ ew. gość), 30 uczestników (albo więcej)
- co będzie potrzebne: komputer, rzutnik, ekran, głośnik
- tagi: dyskusja, młodzież, dorośli, seniorzy, prawa, równość, dyskusja, stereotypy, uprzedzenia, mniejszości

KROK 1: Dyskusja-rozgrzewka przed filmami

Wyjaśnij, jaki jest temat filmowego spotkania. Wszyscy ludzie według prawa są równi, mają niezbywalną godność i powinni być z szacunkiem traktowani, pomimo wszelkich różnic poglądów, pomimo sporów i konfliktów, które są stałym elementem życia. Powiedz, jak ważna jest świadomość dotycząca stereotypów związanych z różnymi ludźmi i grupami, powstających na ich podstawie uprzedzeń i ich konsekwencjach dla całej społeczności. Zaznacz, że im więcej w społeczeństwie jest niechęci, nienawiści i przemocy, tym bardziej jest ono podzielone, bardziej skupia się na konflikcie niż na rozwoju. Robiąc wstęp, możesz oprzeć się na swoim doświadczeniu i przemyśleniach. Staraj się zachować bezstronność polityczną, by nie zrazić osób o innych poglądach.

Zapytaj osoby biorące udział w pokazie:

- jak czasem stereotypowo mówi się o ich społeczności (Polakach, katolikach, ludziach z danej miejscowości czy danego regionu, mówiących danym językiem/dialektem/gwarą itd.),
- z czego to wynika,
- co wtedy czują,
- jak starają się na to reagować, jakich argumentów używają,
- czy, gdy słyszą takie plotki, oczekują jakiejś reakcji od kogoś z zewnątrz, od kogo.

Zadaj każde pytanie kilku osobom, prosząc o wypowiedzi ludzi, którzy myślą nieco inaczej niż przedmówcy, żeby otrzymać możliwie szerokie spektrum odpowiedzi.

KROK 2: Pokaz filmów

KROK 3: Dyskusja po filmach

Zapytaj, czy osoby biorące udział w pokazie też czasem mają obawy i refleksje jak osoby występujące w filmie *Anonim*: dotyczące życia i otaczającego świata (śmierci, zagrożenia terroryzmem, samotności, wojny i chęci pogodzenia

walczących ze sobą na świecie ludzi). Są do nich podobni w tych kwestiach?

Zapytaj, czy ktoś wie, co to znaczy mieć „czarne podniebienie”. W razie niejasności wyjaśnij, że gdzieś tam to określenie przypisuje się jako wadę osobom pochodzącym z innych miejsc, „innym”, „obcym”. Czasem łączy się tę cechę ze złym, złośliwym, napastliwym czy niebezpiecznym zachowaniem. Niekiedy też porównuje się takich ludzi do psów o ciemnym podniebieniu albo taką cechę psów do „narodowości” czy „etniczności”.

Zapytaj, czy ktoś zna inne stereotypizujące określenia. W razie braku pomysłów możesz przywołać czasowniki „ocyganić” (w znaczeniu „oszukać”) i „żydzić” (w znaczeniu „skąpić”). Takie słowa, podobnie jak obecność konkretnych grup w charakterze negatywnych bohaterów w bajkach, legendach czy opowieściach, mogą prowadzić do tworzenia uprzedzeń.

Zapytaj też, czy obecnym na sali osobom zdarzyło się być zaatakowanymi na ulicy z powodu języka, którym mówiły, lub z powodu pochodzenia. Czy słyszały, że powinny wracać do siebie? Co wtedy czuły albo co by czuły, gdyby je to spotkało? Co czują bohaterowie filmu w takich sytuacjach, gdy żyją od urodzenia w Polsce i są obywatelami polskimi (choć oczywiście zarazem mają pochodzenie ukraińskie, są albo mogą się czuć Ukraińcami)? Zapytaj, czy osoby uczestniczące w spotkaniu były kiedyś świadkami takich sytuacji albo słyszały o podobnych przypadkach. Odnosząc się do animacji o utracie góry-nieba, zapytaj, co czuje ktoś, kto traci dom, miejsce życia. Dyskusja będzie ciekawa i głęboka, jeśli uruchomi zarówno empatyczne odpowiedzi bazujące na filmie i refleksjach oglądających osób, jak i przywoła ich własne i rodzinne historie.

KROK 4: Podsumowanie

W zależności od przebiegu dyskusji i świadomości osób uczestniczących powiedz o powstawaniu, przyczynach

i skutkach stereotypów i uprzedzeń (zob. Informacja 1). W zależności od przebiegu dyskusji i świadomości osób uczestniczących powiedz więcej o mniejszościach narodowych i etnicznych w Polsce, sytuacji ukraińskiej mniejszości narodowej w Polsce i osobach migrujących z Ukrainy do Polski, skali mowy nienawiści wobec nich (zob. Informacja 2).

Zapytaj, jakie inne grupy mogą spotkać się ze stereotypami i uprzedzeniami wobec nich? W razie potrzeby możesz wymienić nierówne traktowanie ze względu na płeć, wiek, wyznanie lub bezwyznaniowość, sprawność, wygląd (w tym kolor skóry), poglądy, orientację psychoseksualną czy tożsamość płciową. Dowiedz się więcej o dyskryminacji wobec różnych grup (<http://www.spoleczenstwoobywatelskie.gov.pl/dyskryminacja-i-mobbing>). Jak można osobiście przeciwdziałać takim zachowaniom i na nie reagować? (zob. Informacja 3)

WARIANT 1

Jeśli to możliwe, zaproś osobę z mniejszości ukraińskiej w Polsce lub z Ukrainy, mieszkającą w Polsce (najlepiej, żeby mówiła po polsku – wtedy rozmowa odbędzie się sprawniej). Może to być również osoba z innej mniejszości, reprezentowanej w danej społeczności i spotykającej się z nierównym traktowaniem, np. na ulicy, w szkole czy pracy. Historie z filmów mogą pomóc w rozpoczęciu rozmowy o „innych” (a także „swoich”) w waszej społeczności.

WARIANT 2

(można włączyć do scenariusza albo zostawić jako wersję dodatkową)

Pokaż 3-minutowy film *Moja Ukrainka* (<https://vimeo.com/74673418>) o opowieściach Polaków na forach

internetowych o pomocach domowych z Ukrainy. Następnie zapytaj:

- czy ktoś z obecnych ma doświadczenie szukania pomocy domowej z Ukrainy i korzystania z jej pracy?
- na ile obraz pomocy domowych ukazany w filmie jest lub wydaje się zgodny z rzeczywistością?
- z czego mogą wynikać takie głosy osób korzystających z pomocy?

Warto podkreślić, że migracja ekonomiczna ze Wschodu (m.in. z Ukrainy, Białorusi) jest lustrzanym odbiciem migracji ekonomicznej Polaków na Zachód: do Niemiec, Francji, Wielkiej Brytanii, Włoch itd. Tak jak Polacy i Polki w tych krajach, tak w Polsce m.in. Ukraińcy i Ukrainki kojarzą się z tanią siłą roboczą, zatrudnianą na czarno, wykonującą najprostsze i najmniej interesujące prace. Często są to prace poniżej wykształcenia i umiejętności, za pieniądze, które dla miejscowych rzadko są interesujące. Bariery w otrzymaniu lepszej pracy może być brak dobrej znajomości języka.

WARIANT 3

Dobrym pomysłem jest pokazanie filmu, przeczytanie fragmentu książki czy przywołanie materiału medialnego o osobach z Polski pracujących za granicą. Jak czują się traktowane i jak są określane przez osoby rdzennie tam mieszkające?

INFORMACJA 1

— Stereotypy i uprzedzenia

Stereotypy to uproszczenia i uogólnienia dotyczące zjawisk i ludzi, tworzone na podstawie przekazów kulturowych i własnych doświadczeń, często niesprawdzone, niepełne czy fałszywe. Gdy do stereotypów dołączają emocje i nastawienie, stają się one uprzedzeniami. Kształtują się w trakcie wychowania i edukacji, przez brak kontaktów albo mały kontakt z daną grupą czy presję otoczenia. Dodatkowo może je wzmacniać atmosfera społeczna, polityczna czy

medialna, nasilająca antypatie, pogardę czy wrogość do poszczególnych osób lub całych grup. Przeciwstawić się uprzedzeniom można w większości przypadków dzięki wiedzy opartej na faktach, poznaniu osób, których dotyczą przesady, i umiejętnościom komunikacyjnym. Spory są potrzebne, ale powinny się odbywać z zachowaniem szacunku dla oponentów i ich wartości – to są wzory demokratyczne.

INFORMACJA 2

— Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce, migracja

Mniejszości narodowe są to społeczności, które mają swój kraj, ale mieszkają w Polsce od co najmniej stu lat. Są to mniejszości: białoruska, czeska, litewska, niemiecka, ormiańska, rosyjska, słowacka, ukraińska i żydowska. Mniejszości etniczne (niemające obecnie swoich krajów) to: karaimska, łemkowska, romska i tatarska. Osoby wchodzące w skład mniejszości narodowych i etnicznych stanowią kilka procent mieszkańców Polski. Osoby te objęte są specjalną ochroną przed dyskryminacją etniczną i rasową.

— Ukraińska mniejszość narodowa

Szacuje się, że w Polsce żyje mniejszość ukraińska licząca ponad 48 tys. osób. Ocenia się, że te osoby zachowują odrębność kulturową, są odmiennego obrządku lub wyznania (głównie Kościoła Katolickiego Obrządku Bizantyjsko-Ukraińskiego i Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego) i porozumiewają się między sobą po ukraińsku, ale są dobrze zintegrowane z polskim społeczeństwem i bardziej utożsamiają się z Polską niż z Ukrainą.

— Osoby migrujące z Ukrainy

Inną grupą pochodzącą z Ukrainy są osoby przyjeżdżające stamtąd do pracy i na studia. Ukraińcy i Ukrainki są największą grupą cudzoziemców pracujących w Polsce – szacunki mówią o kilkuset tysiącach do miliona osób. Około 45 tys. osób pracuje na stałe, inni sezonowo, często na czarno. 70 proc. osób pracuje fizycznie, zwykle na budowach, przy remontach, w rolnictwie i sadownictwie oraz przy sprzątanii

i opiece nad osobami starszymi (bardzo podobnie jak Polacy na Zachodzie). Choć prawie 50 proc. Ukraińców i Ukrainek pracujących w Polsce ma wyższe wykształcenie, tylko około 5 proc. jest zatrudnionych na stanowiskach eksperckich. Co trzecia osoba czuje, że wykonuje zadania poniżej swoich kwalifikacji. Osoby z Ukrainy mają opinię pracujących rzetelnie, choć zwykle muszą pracować powyżej wymiaru czasu pracy i zarabiają mniej niż Polacy na tych stanowiskach. Ponad 30 tys. osób z Ukrainy studiuje na polskich uczelniach, co stanowi ponad połowę zagranicznych studentów w Polsce. Wśród osób ubiegających się o polskie obywatelstwo największą grupę stanowią Ukraińcy.

— Mowa nienawiści wobec Ukraińców

Według badań Centrum Badań nad Uprzedzeniami Uniwersytetu Warszawskiego z 2016 r. ponad 70 proc. Polaków w wieku 16-18 lat było świadkami internetowej mowy nienawiści wobec Ukraińców. Prawie 80 proc. takich wypowiedzi dotyczyło zaszłości historycznych (przypisywanych win wobec Polaków), ponad 12 proc. ich domniemanej skłonności do przestępczości.

— Akcja „Wisła”

Warto wiedzieć, że mniejszość ukraińska ma historyczne doświadczenie przesiedlenia z 1947 r. w ramach akcji „Wisła”. Ponad 140 tys. Ukraińców, a także Łemków, Bojków, Dolinian i rodzin mieszanych, głównie z terenów Bieszczad i Beskidu Niskiego, zostało wypędzonych na Warmię i Mazury, Pomorze, ziemię lubuskie i Dolny Śląsk. Ludność ukraińska zmuszana była do opuszczania swoich domów w ciągu 2-3 godz. W efekcie akcji całkowicie przestało istnieć kilkadziesiąt miejscowości, zniszczono dziedzictwo kulturowe tych ludzi i regionów.

- W 1990 r. Senat Rzeczypospolitej potępił tę czystkę etniczną jako sprzeczną z podstawowymi prawami człowieka.
- W 1995 r. prokuratura RP stwierdziła popełnienie w czasie akcji „Wisła” zbrodni przeciwko ludzkości.
- W 1997 r. prezydenci Aleksander Kwaśniewski i Leonid Kuczma napisali: „Uznajemy, że żaden cel nie może

stanowiąc usprawiedliwienia dla zbrodni, przemocy i zastosowania odpowiedzialności zbiorowej”.

- W 1998 r. prezydent Kwaśniewski powiedział: „Współczesne społeczeństwa nie mogą szukać w historii uzasadnienia dla nienawiści i odwetu, dla nowych porachunków. Powinny szukać w niej przestrogi i nauki na przyszłość. Tylko naród wolny, suwerenny, naród dojrzały może zmierzyć się ze swoją historią, widzieć ją bez uników i wątpliwych usprawiedliwień. Nienawiść to zły doradca”.
- W 2007 r. prezydenci Lech Kaczyński i Wiktor Juszczenko napisali: „Chylimy głowy przed wszystkimi ofiarami. Potwierdzamy jednocześnie wolę kontynuacji procesu pojednania, odkrycia prawdy historycznej o minionych wydarzeniach i upamiętnienia ofiar bratobójczych konfliktów”.

Do dziś wielu polskich Ukraińców spotyka się z wrogością, poniżaniem i dyskryminacją. Są atakowani słownie, fizycznie, politycznie i medialnie – wysyła się ich do domu (choć ich domem jest Polska), atakuje ceremonie religijne (w kraju, gdzie religia i inne wyznanie chrześcijańskie zajmuje ważne miejsce), niszczy miejsca pamięci – co nie spotyka się z odpowiednią reakcją władz państwowych i kościelnych.

- Informacje o różnych rodzajach migracji (i procesach im towarzyszących), statusie uchodźcy i innych formach ochrony międzynarodowej znajdziesz: <http://uchodzcy.info/infos/pojecia-i-definicje/>

INFORMACJA 3

- Materiały przydatne do rozmowy o reagowaniu

Do rozmowy o potrzebie i sposobach reagowania na przemoc werbalną i fizyczną możecie przeanalizować następujące materiały:

- Nieobojętnik antyprzemocowy (<http://solidarnizuchodzcami.pl/wp-content/uploads/2015/10/Nieobojetnik.pdf>)
- Komiks 3Z - zobacz, zrozum, zareaguj (https://issuu.com/stow.nomada/docs/komiks_3z)

AKTYWNY DYSKUSYJNY KLUB FILMOWY

Jak w ciekawy sposób poprowadzić dyskusję wokół filmów?

PRZEMYSŁ LAB

JAK TO ZROBILIŚMY

Przemysł to miasto w województwie podkarpackim, w którym wśród ponad sześćdziesięciu tysięcy mieszkańców około dwóch tysięcy stanowi mniejszość ukraińska. Młodzi mieszkańcy Przemysła o polskich i ukraińskich korzeniach uczestniczyli w warsztatach obywatelskich oraz medialnych. Tematem, którym się zajęli, była tożsamość związana z wielokulturowością tego miasta – kwestia ważna zwłaszcza przy nasilających się w Przemysłu nastrojach ksenofobicznych. Działania miały na celu wsparcie integracji Ukraińców i Polaków. Podczas serii warsztatów młodzi twórcy zrealizowali dwa filmy krótkometrażowe: *Anonim* i *Przemysł to*, opowiadające o ich osobistych doświadczeniach związanych z polsko-ukraińskimi relacjami. Podczas warszawskiej premiery filmów w kinie Muranów projekcji towarzyszyła dyskusja z publicznością i autorami filmu, a ekspertem podczas rozmowy była psycholożka międzykulturowa. Dyskusja umożliwiła poznanie kontekstu powstania filmów, ich odbioru przez mieszkańców Przemysła oraz reakcji użytkowników internetu. Dodatkowo widzowie poznali twórców filmu oraz mogli osobiście odnieść się do problemów, które film porusza, skonfrontować z nimi swoje opinie.

Działanie zostało zrealizowane przez: Anna Dąbrowska, Karolina Śmigiel, Joanna Grabarczyk
Warsztaty filmowe: Marta Stróżycka, Bartek Żmuda
Autorka tekstu: Joanna Mikulska

SKŁADNIKI

- czas: przygotowanie - 2 godz., realizacja - 1 godz.
- liczba osób: 1 animator, 10-30 uczestników
- co będzie potrzebne: komputer, rzutnik, ekran, głośniki, krzesła lub miejsca do siedzenia
- tagi: dorośli, dzieci, dziennikarstwo, młodzież, film, przyszłość, wymiana wiedzy

KROK PO KROKU

KROK 1: Przygotowanie

Zastanówmy się nad filmem, który wybrać do DKF-u: o czym chcemy rozmawiać, jaka kwestia wydaje nam się ważna. Przygotowujemy listę problemów, które ten film porusza. Formułujemy dotyczące ich pytania. Porozmawiamy o filmie z najbliższymi osobami, może pojawi się nowa, inna perspektywa.

KROK 2: Lista gości

Zastanówmy się, kto z naszego otoczenia mógłby poprowadzić dyskusję po filmie i kto mógłby przybliżyć publiczności konkretne zagadnienia. Poszukajmy ekspertów wśród lokalnych przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji.

KROK 3: Dyskusja po filmie

Odnieśmy się do sytuacji bohaterów filmu. Czy publiczność też styka się z ukazanymi w filmie? Czy też je zauważa? Jeśli w filmie pojawiają się kwestie, które nie dla wszystkich są zrozumiałe (jak np. „czarne podniebienie” w) wyjaśnimy je.

KROK 4: Podsumowanie

Ważne, aby na koniec spotkania pojawiło się kilka zamykających dyskusję słów od osoby prowadzącej: co udało nam się wypracować, czy odpowiedzieliśmy na któreś ze stawianych pytań.

WARIANTY

Zachęcamy do poprowadzenia dyskusji wokół przywoływanych w opisie filmów, tj. *Anonim* (<https://vimeo.com/207008747> hasło: polskalab_1) i *Przemyśl to* (<https://vimeo.com/207037171> hasło: polskalab_2)

Szczegółowy przebieg takiego spotkania dostępny jest w scenariuszu „Sąsiedzi z mniejszości” Jana Dąbkowskiego w tej publikacji.

WSPIERAMY MNIEJSZOŚCI

Warsztat dla młodzieży z użyciem filmów o niesprawiedliwej relacji między większością a mniejszością. Analizuje przyczyny i skutki stereotypów i uprzedzeń, a także pomaga przygotować reakcję

PRZEMYSŁ LAB

Autor: Jan Dąbkowski

PRZED ROZPOCZĘCIEM DZIAŁAŃ

Krótkie filmy *Przemysł to* (<https://vimeo.com/207037171>, hasło: polskalab_2) i *Anonim* (<https://vimeo.com/207008747>, hasło: polskalab_1) mówią o relacjach pomiędzy Polakami a mniejszością ukraińską. Zostały stworzone przez młodzież z Przemysła - osoby z mniejszości ukraińskiej i Polaka - na podstawie ich doświadczeń i przemyśleń. Filmy skłaniają do rozmowy o stereotypach, uprzedzeniach i ich konsekwencjach. Warto je przeanalizować, żeby być uważnym na innych ludzi żyjących obok nas, żeby ich nie wykluczać, a najlepiej poznawać i działać razem dla dobra wspólnego.

SKŁADNIKI

- czas: przygotowanie - 1 godz., realizacja - 1,5 godz
- osoby: 1 animator, 20 uczestników (gimnazjaliści lub licealiści)
- co będzie potrzebne: komputer, rzutnik, ekran, głośnik, flipchart, flamastry, paski papieru z wydrukowanymi pytaniami, kartki A4, długopisy
- tagi: młodzież, stereotypy, mniejszości narodowe i etniczne, film

KROK 1: Praca w grupach

Podziel uczestników na 4-osobowe grupy i daj im 5-10 minut na przedyskutowanie odpowiedzi na pytania.

Trzem grupom daj wydrukowane pytania:

- Jakie znacie stereotypy i plotki dotyczące waszej grupy (narodowej, religijnej, ludzi mówiących waszym językiem, mieszkańców miejscowości o takiej wielkości jak wasza albo po prostu waszej miejscowości)?
- Co czujecie, gdy je słyszycie?
- Z czego one mogą wynikać?
- Pozostałym grupom daj wydrukowane pytania:
- Gdzie lubicie przesiadywać, spotykać się ze znajomymi, czytać książki (miejsce w parku lub nad rzeką, plac czy podwórko, kawiarnia albo klub)?
- Dlaczego je lubicie?
- Jak wam tam jest?
- Co byście czuli, gdybyście musieli wyjechać i już nigdy nie mogli wrócić do swojego ulubionego miejsca?

Po upływie 5-10 minut zapytaj najpierw grupy odpowiadające na pierwsze pytania, a potem na drugie – o relacje z ich dyskusji. W razie potrzeby dopytaj o uczucia związane ze słyszeniem stereotypów na swój temat i brakiem możliwości powrotu do swojego ulubionego miejsca. Zapisz uczucia w dwóch kolumnach na flipcharcie. Zapytaj, co osoby uczestniczące w zajęciach robiłyby w takich sytuacjach: protestowałyby, zgłaszałyby komuś te sprawy, szukałyby wsparcia, starałyby się wrócić? Powiedz, że zaraz obejrzyjecie dwa krótkie filmy o podobnych relacjach między ludźmi. Poproś, aby osoby uczestniczące szukały podobieństw i spróbowały wczuć się w sytuacje bohaterów filmów.

KROK 2: Pokaz filmów

KROK 3: Analiza filmów na forum i w grupach

Zapytaj, co negatywnego spotkało bohaterów i bohaterki filmów. Wypisz sytuacje na flipcharcie. W razie niejasności wyjaśnij, że gdzieniegdzie „czarne podniebienie” przypisuje

się osobom pochodzącym z innych miejsc, „innym”, „obcym”. Czasem łączy się tę cechę ze złym, złośliwym, napastliwym czy niebezpiecznym zachowaniem. Niekiedy też porównuje się takich ludzi do psów o ciemnym podniebieniu albo taką cechę psów do „narodowości” czy „etniczności”. Zapytaj, jaką rolę może mieć rozpowszechnianie plotek, że osoby o danej narodowości mają czarne podniebienia? Może to prowadzić do stygmatyzacji, odczłowieczenia i wykluczenia takich osób i całych grup. Słowa jak „ocyganić” (w znaczeniu „oszukać”) i „żydzić” (w znaczeniu „skąpić”), które kojarzą te czynności z grupami społecznymi – Romami i Żydami. Takie słowa, podobnie jak obecność konkretnych grup w charakterze negatywnych bohaterów w bajkach, legendach czy opowieściach mogą prowadzić do tworzenia uprzedzeń. Poproś o powrót do mniejszych grup i o kilkuminutową analizę przyczyn oraz skutków poszczególnych sytuacji związanych ze stereotypami, uprzedzeniami i dyskryminacją. Każda grupa na środku kartki A4 opisuje wybraną sytuację, a następnie z jednej strony dopisuje podejrzewane przyczyny, a z drugiej jej skutki. W czasie pracy grup upewnij się, że osoby nie poprzestaną na pojedynczych odpowiedziach – dopytuj, z czego wynikają poszczególne przyczyny i skutki – zwykle sedno tkwi głębiej. Jeśli nie padną takie odpowiedzi, zapytaj o wpływ mediów, polityków, informacji znalezionych w internecie. Na koniec wszystkie grupy prezentują wyniki swoich analiz. Podsumuj prezentację informacją o znaczeniu, powstawaniu oraz skutkach stereotypów i uprzedzeń (zob. Informacja 1). Opowiedz o mniejszościach narodowych i etnicznych w Polsce, o mniejszości ukraińskiej, osobach migrujących z Ukrainy i skali mowy nienawiści wobec nich, a także, jeśli potrzeba, ogólnie o migracjach (zob. Informacja 2).

KROK 4: Planowanie działania

Przywołaj uczucia zapisane podczas pierwszej pracy w grupach i skutki sytuacji filmowych. Zapytaj, czego mogą oczekiwać osoby, które znajdują się lub znalazły w takich sytuacjach. Co można zrobić, żeby je wesprzeć? W razie braku pomysłu zaproponuj wysłanie wspierających

wiadomości: listów czy nagranych filmów. Myśląc o działaniu na rzecz lepszego zrozumienia kultury i sytuacji mniejszości, warto rozważyć upamiętnienie miejsc ukraińskich w danej społeczności, tworzenie miejsc, w których osoby z mniejszości będą się czuły dobrze, a także włączenie tych osób w tworzenie materiałów przybliżających tożsamość i perspektywę ich grupy.

INFORMACJA 1

Stereotypy i uprzedzenia

Stereotypy to uproszczenia i uogólnienia dotyczące zjawisk i ludzi, tworzone na podstawie przekazów kulturowych i własnych doświadczeń, często niesprawdzone, niepełne czy fałszywe. Gdy do stereotypów dołączają emocje i nastawienie, stają się uprzedzeniami. Kształtują się w trakcie wychowania i edukacji, przez brak kontaktów albo mały kontakt z daną grupą czy presję otoczenia. Dodatkowo mogą je wzmacniać atmosfera społeczna, polityczna czy medialna, nasilające antypatie, pogardę czy wrogość do poszczególnych osób lub całych grup. Przeciwwstawić się uprzedzeniom można w większości przypadków dzięki wiedzy opartej na faktach, poznaniu osób, których dotyczą przesady, i umiejętnościom komunikacyjnym. Spory są potrzebne, ale powinny się odbywać z zachowaniem szacunku dla oponentów i ich wartości – to są wzory demokratyczne.

INFORMACJA 2

Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce, migracja

Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce

Mniejszości narodowe są to społeczności, które mają swój kraj, ale mieszkają w Polsce od co najmniej stu lat. Są to mniejszości: białoruska, czeska, litewska, niemiecka, ormiańska, rosyjska, słowacka, ukraińska i żydowska. Mniejszości etniczne (niemające obecnie swoich krajów) to: karaimska, łemkowska, romska i tatarska. Osoby wchodzące w skład mniejszości narodowych i etnicznych stanowią kilka procent mieszkańców Polski. Osoby te objęte są specjalną ochroną przed dyskryminacją etniczną i rasową.

— Ukraińska mniejszość narodowa

Szacuje się, że w Polsce żyje mniejszość ukraińska licząca ponad 48 tys. osób. Ocenia się, że te osoby zachowują odrębność kulturową, są odmiennego obrządku lub wyznania (głównie Kościoła Katolickiego Obrządku Bizantyjsko-Ukraińskiego i Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego) i porozumiewają się między sobą po ukraińsku, ale są dobrze zintegrowane z polskim społeczeństwem i bardziej utożsamiają się z Polską niż z Ukrainą.

— Osoby migrujące z Ukrainy

Inną grupą pochodzącą z Ukrainy są osoby przyjeżdżające do pracy i na studia. Ukraińcy i Ukrainki są największą grupą cudzoziemców pracujących w Polsce – szacunki mówią o kilkuset tysiącach do miliona osób. Około 45 tys. osób pracuje na stałe, inni sezonowo, często na czarno. 70 proc. osób pracuje fizycznie, zwykle na budowach, przy remontach, w rolnictwie i sadownictwie oraz przy sprzątnięciu i opiece nad osobami starszymi (bardzo podobnie jak Polacy na Zachodzie). Choć prawie 50 proc. Ukraińców i Ukrainek pracujących w Polsce ma wyższe wykształcenie, tylko około 5 proc. jest zatrudnionych na stanowiskach eksperckich. Co trzecia osoba czuje, że wykonuje zadania poniżej swoich kwalifikacji. Osoby z Ukrainy mają opinię pracujących rzetelnie, choć zwykle muszą pracować powyżej wymiaru czasu pracy i zarabiają mniej niż Polacy na tych stanowiskach. Ponad 30 tys. osób z Ukrainy studiuje na polskich uczelniach, co stanowi ponad połowę zagranicznych studentów w Polsce. Wśród osób ubiegających się o polskie obywatelstwo największą grupę stanowią Ukraińcy.

— Mowa nienawiści wobec Ukraińców

Według badań Centrum Badań nad Uprzedzeniami UW z 2016 r., ponad 70 proc. Polaków w wieku 16-18 lat było świadkiem internetowej mowy nienawiści wobec Ukraińców. Prawie 80 proc. dotyczyło zaszłości historycznych (przypisywanych win wobec Polaków), ponad 12 proc. ich domniemanej skłonności do przestępczości.

— Akcja „Wisła”

Warto wiedzieć, że mniejszość ukraińska ma historyczne doświadczenie przesiedlenia z 1947 r. w ramach akcji „Wisła”. Ponad 140 tys. Ukraińców, a także Łemków, Bojków, Dolinian i rodzin mieszanych, głównie z terenów Bieszczad i Beskidu Niskiego, zostało wypędzonych na Warmię i Mazury, Pomorze, ziemie lubuskie i Dolny Śląsk. Ludność ukraińska zmuszana była do opuszczania swoich domów w ciągu 2-3 godz. W efekcie akcji przestało całkowicie istnieć kilkadziesiąt miejscowości, zniszczono dziedzictwo kulturowe tych ludzi i regionów.

- W 1990 r. Senat Rzeczypospolitej potępił tę czystkę etniczną jako sprzeczną z podstawowymi prawami człowieka.
- W 1995 r. prokuratura RP stwierdziła popełnienie w czasie akcji „Wisła” zbrodni przeciwko ludzkości.
- W 1997 r. prezydenci Aleksander Kwaśniewski i Leonid Kuczma napisali: „Uznajemy, że żaden cel nie może stanowić usprawiedliwienia dla zbrodni, przemocy i zastosowania odpowiedzialności zbiorowej”.
- W 1998 r. prezydent Kwaśniewski powiedział: „Współczesne społeczeństwa nie mogą szukać w historii uzasadnienia dla nienawiści i odwetu, dla nowych porachunków. Powinny szukać w niej przestrogi i nauki na przyszłość. Tylko naród wolny, suwerenny, naród dojrzały może zmierzyć się ze swoją historią, widzieć ją bez uników i wątpliwych usprawiedliwień. Nienawiść to zły doradca”.
- W 2007 r. prezydenci Lech Kaczyński i Wiktor Juszczenko napisali: „Chylimy głowy przed wszystkimi ofiarami. Potwierdzamy jednocześnie wolę kontynuacji procesu pojednania, odkrycia prawdy historycznej o minionych wydarzeniach i upamiętnienia ofiar bratobójczych konfliktów”.

Do dziś wielu polskich Ukraińców spotyka się z wrogością, poniżaniem i dyskryminacją. Są atakowani słownie, fizycznie, politycznie i medialnie – wysyła się ich do domu (choć ich domem jest Polska), atakuje ceremonie religijne (w kraju, gdzie religia i inne wyznanie chrześcijańskie zajmuje

ważne miejsce), niszczy miejsca pamięci, co nie spotyka się z odpowiednią reakcją władz państwowych i kościelnych.

- Informacje o różnych rodzajach migracji (i procesach im towarzyszących), statusie uchodźcy i innych formach ochrony międzynarodowej znajdziesz: <http://uchodzczy.info/infos/pojecia-i-definicje/>

zmiana społeczna

Pomysły na działania społeczne i obywatelskie z różnymi grupami wiekowymi i społecznymi. Część z nich została wykorzystana w ramach projektu Polska Lab, część jest inspirowana działaniami. Działania skupiają się wokół aktywności obywatelskiej młodych ludzi w mieście, jej praw oraz poszukiwania tematów, inspiracji i sieci wsparcia.

KAŻDY MA SWOJĄ MAPE
PRZEMYŚL LAB

MAMY PRAWA
PRZEMYŚL LAB

MIEJSKA SIEĆ ZALEŻNOŚCI
JAROCIN LAB

KAŻDY MA SWOJĄ MAPE

Czyli jak dostrzec punkt widzenia innych i dowiedzieć się więcej o własnej okolicy

PRZEMYSŁ LAB

JAK TO ZROBIŁIMY

Przemysł to ponad 60-tysięczne miasto, w którym ponad 2 tysiące mieszkańców stanowi mniejszość ukraińska. Działa tutaj Związek Ukraińców w Polsce (oddział w Przemyśle), który zgłosił się jako partner lokalny do programu Polska Lab - miejskiego laboratorium medialno-obywatelskiego. Ukraińska i polska młodzież mieszkająca w Przemyśle uczestniczyła w serii warsztatów medialno-obywatelskich. Podczas zajęć z animatorką Anią młodzi ludzie szukali sposobów na to, jak opowiedzieć o swoim mieście z różnych perspektyw. Głównym narzędziem pracy warsztatowej stała się mapa Przemyśla, na której zaznaczali samych siebie oraz ważne dla nich (czasem związane z jakimś problemem) miejsca. Na mapie pojawiały się dziury w chodnikach, oblodzona kładka, pomnik Orłąt Przemyskich, ale też nienawistne napisy na murach i ławka przy ukraińskiej szkole, z której starsi mężczyźni komentują wygląd uczennic wychodzących z budynku. Uczestnicy pogrupowali problemy w kategorie i jednogłośnie zdecydowali, że zajmą się tematami związanymi z ksenofobią. Warsztat na podstawie tych samych kroków poprowadzono też z grupą dorosłych, związanych ze Związkiem Ukraińców, często rodziców młodych biorących udział w warsztacie. Mapy były podobne, w obu grupach ważna była kwestia ksenofobii, jednak dzieci bardziej wprost nazywały problemy, o których nie zawsze opowiadają rodzicom. Dorośli byli zaskoczeni dojrzałością młodych ludzi, a jednocześnie zrozumieli, że można i trzeba z nimi rozmawiać.

- Działanie zostało zrealizowane przez:
Anna Dąbrowska, Karolina Śmigiel
Autorka tekstu: Joanna Mikulska

SKŁADNIKI

- czas: przygotowanie - 1 godz., realizacja - 3 godz.
- liczba osób: 1-2 animatorów, 10-20 uczestników
- co będzie potrzebne: wycięte z papieru sylwetki ludzików, arkusze papieru A2, markery, flamastry, kredki, post-ity, flipchart
- tagi: młodzież, dzieci, seniorzy, dorośli, mapowanie, tożsamość lokalna, diagnoza lokalna, przestrzeń publiczna, historia, miasto

KROK 1: Integracja

Zadbajmy, aby osoby, z którymi będziemy pracować nad mapami, poznały się i czuły się ze sobą swobodnie. Możemy zaproponować ćwiczenie: każdy dostaje wyciętą z papieru sylwetkę ludzika i opisuje go własnymi cechami lub preferencjami, przyporządkowując je do różnych części ciała ludzika, np. dokąd lubię chodzić, o czym marzę, co lubię jeść.

KROK 2: Rysowanie mapy

Rozdajemy uczestnikom po dużym arkuszu papieru, by każdy narysował na nim swoją mapę. W zależności od tego, jakie informacje są nam potrzebne, będzie to mapa okolicy, miejscowości, dzielnicy. Warto wprowadzić ustaloną legendę dla wszystkich (np. uśmiech oznacza miejsce, które lubię, a wykrzyknik to miejsce problematyczne), aby mapy były czytelniejsze i by łatwiej było je porównywać. Zastanówmy się, jakie elementy powinna zawierać legenda, jakie informacje są nam potrzebne, czego chcemy się dowiedzieć.

KROK 3: Analiza informacji

Prosimy uczestników, aby samodzielnie zaprezentowali mapy na forum grupy. Analizując dane, zwróćmy uwagę na to, że im bardziej informacje bazują na indywidualnym doświadczeniu, tym są bardziej wartościowe. Ogólniki nie dadzą nam nowej wiedzy. Pytajmy o szczegóły i powody umieszczenia konkretnych punktów na mapie. Zaprośmy całą grupę do zadawania pytań. Zwróćmy też uwagę na sam sposób narysowania mapy: jakie kolory zostały użyte, jaka kreska. To wszystko da nam pełniejszy obraz tego, jak autor lub autorka mapy postrzega otaczającą przestrzeń. Informacje notujemy na post-itach.

KROK 4: Podsumowanie

Zebrane informacje grupujemy w kategorie. Zobaczymy, czego mamy najwięcej, które informacje mają najsilniejszy ładunek emocjonalny - to właśnie te są szczególnie ważne dla uczestników. Na zakończenie ćwiczenia koniecznie zrobmy rundkę podsumowującą. Niech każdy powie, czego się nowego dowiedział, czy i dlaczego było to ważne doświadczenie.

WARIANTY

Mapy możemy w formie wystawy pokazać innym mieszkańcom, a tym samym stworzyć okazję do rozmowy o okolicy i różnych perspektywach.

MAMY PRAWA

Warsztat wzmacniający grupę młodzieżową i rozszerzający jej aktywistyczne działania.

PRZEMYŚL LAB

Autor: Jan Dąbkowski

PRZED ROZPOCZĘCIEM DZIAŁAŃ

Gdy powstaje grupa młodych aktywnych osób, które czują, że ich lub innych prawa są łamane, potrzebuje wsparcia wiedzowego i narzędziowego do dalszych skutecznych działań. Ten warsztat buduje podstawową świadomość prawną dotyczącą zobowiązań państwa wobec obywateli (w tym, a czasem szczególnie, niepełnoletnich), pokazuje szereg możliwych działań i wskazuje miejsca, gdzie można się zwrócić o wsparcie i pomoc.

SKŁADNIKI

- czas: przygotowanie - 1 godz., realizacja - 2 godz.
- osoby: 1 animator, 10-15 uczestników (liceum)
- co będzie potrzebne: flipchart, flamastry, wydrukowana Informacja 1 i kartki z pytaniami
- tagi: prawa, młodzież, mniejszości, działania

KROK 1: Prawa młodzieży

Zapytaj młodzież, czy przysługują jej jakieś prawa. Jeśli tak, to jakie? Zapisuj pomysły na flipcharcie.

Następnie podziel grupę na 3-5 podgrup/y i daj każdej do przeczytania wybrany wycinek dokumentów polskich lub międzynarodowych, gwarantujących i opisujących ich prawa jako dzieci, młodzieży i obywateli (Informacja 1). Wraz z materiałami rozdaj kartki z wydrukowanym tekstem:

- Przeczytajcie otrzymane materiały i wspólnie się zastanówcie:
- jakie obszary życia/tematy opisują dokumenty?
- co na ich podstawie można robić, czego się domagać, na co reagować?
- przed czym jesteście chronieni?

Przygotujcie się do przekazania wniosków pozostałym grupom.

KROK 2: Sprawy do rozwiązania

Zapytaj grupę, na ile przeczytane prawa i informacje były jasne. Możesz zapytać, jak grupa rozumie np. prawo do godności (lub inne prawa, jeśli zauważysz, że dla kogoś są niejasne). Warto poświęcić chwilę dyskusji na temat tego i innych praw, bo niewiele jest takich okazji. Zapytaj, jak przeczytane przed chwilą dokumenty mają się do rzeczywistości - na ile uczestnicy warsztatu czują, że te prawa są przestrzegane, czy mają swobodę realizacji swoich potrzeb. Zapisz na flipcharcie obszary, konkretne prawa czy wolności, które grupa uważa za nierealizowane czy nieprzestrzegane. Na początek spośród zapisanych tematów wymagających działania niech grupa wybierze najważniejsze - te, do których chciałyby się odnieść. Niech każdy zagłosuje na temat, którym chciałyby się zająć - można dać każdemu jeden głos, kilka lub nieograniczoną liczbę, sugerując jednak, żeby nie głosować na wszystko. Zajmijcie się tematem, lub tematami, które zdobyły najwięcej głosów.

KROK 3: Przygotowanie działania

Przełącz grupę (lub podgrupom, jeśli tematów jest więcej) kartki z wydrukowanymi pytaniami:

- Jaki dokładnie problem chcecie rozwiązać? Jakiej zmiany oczekujecie? Na początek wybierzcie bardzo konkretną

rzecz, nie zmianę systemową!

- Do kogo skierujecie działanie? Czy do społeczności lokalnej, szkoły, służb, urzędu, mediów, polityków samorządowych czy parlamentarzystów z regionu, prezydenta miasta czy państwa? Pamiętajcie, że reprezentanci państwa polskiego mają obowiązek chronić wasze prawa.
- Co chcecie osiągnąć? Pokazać potrzeby, odczucia czy spojrzenie na dany temat, zmienić narrację dotyczącą wybranego tematu, zwiększyć świadomość na dany temat?
- Jakimi metodami będziecie się posługiwać? Czy chcecie przekazać informację o niepokojącej sytuacji, próbować wywrzeć nacisk, okazać wsparcie (podczas spotkania, poprzez list, blog, petycję, zgłoszenie do straży miejskiej, na policję, do prokuratury czy innego odpowiedniego urzędu, happening, akcję publiczną czy demonstrację), zjednoczyć inne osoby wokół sprawy, informować o prawach i obowiązkach? Podczas osobistych spotkań można poznać perspektywę drugiej strony, podczas atrakcyjnych akcji publicznych można zaangażować wiele osób.
- Czyjej pomocy potrzebujecie? Przyda wam się wsparcie – poszukajcie sprzymierzeńców od wybranego tematu: pedagogów, prawników (są tacy, którzy doradzają bezpłatnie), lokalnych liderów czy instytucji, jak Rzecznik Praw Obywatelskich lub organizacji pozarządowych (polskich albo międzynarodowych), a może znanych osób kultury, które wam doradzą i wzmocnią wasze działania.

Etap planowanie może się odbyć przy okazji jednego dłuższego spotkania albo może być podzielony na kilka części, podczas których osoby biorące udział w procesie, sprawdzają szansę na różne rozwiązania, kto może być ich partnerem itd. Na koniec omówcie pomysły/warianty i wybierzcie jeden do realizacji. Spróbujcie pozyskać do tego odpowiednio dużą wspierającą społeczność, osobowości lub partnerów instytucjonalnych. Po każdym etapie, oceniacie, na ile sytuacja wymaga korekty dalszych działań. Jeśli coś się nie udaje, przeanalizujcie dlaczego i spróbujcie jeszcze

raz, w inny sposób, przy użyciu innych metod, narzędzi czy partnerów.

— Więcej:

Do rozmowy o potrzebie i sposobach reagowania na przemoc werbalną i fizyczną możecie przeanalizować następujące materiały:

- Nieobojętnik antyprzemocowy (<http://solidarnizuchodzcami.pl/wp-content/uploads/2015/10/Nieobojetnik.pdf>)
- Komiks 3Z - zobacz, zrozum, zareaguj (https://issuu.com/stow.nomada/docs/komiks_3z)

Aby szczegółowo poznać prawa człowieka, a także metody działań aktywistycznych i przykłady takich działań, skorzystajcie z podręcznika Rady Europy „Kompas” (polska wersja: <http://rownosc.info/bibliography/publication/kompas-edukacja-o-prawach-czlowieka-w-pracy-z-modz> lub nowsza, angielska wersja: <http://www.coe.int/en/web/compass>).

WARIANT

Jeśli grupa chce działać, ale brak jej pomysłów czy inspiracji, możesz pokazać dwa krótkie filmy *Przemysł to* (<https://vimeo.com/207037171>, hasło: polskalab_2) i *Anonim* (<https://vimeo.com/207008747>, hasło: polskalab_1), mówiące o relacjach pomiędzy Polakami a mniejszością ukraińską. Zostały stworzone przez młodzież z Przemysła – osoby z mniejszości ukraińskiej i Polaka – na podstawie ich doświadczeń i przemyśleń. Filmy skłaniają do rozmowy o stereotypach, uprzedzeniach i ich konsekwencjach dla społeczności. Zobacz scenariusz Sąsiedzi z mniejszości.

INFORMACJA 1

- a. Konstytucja RP (fragmenty dotyczące praw szczególnie ważnych dla dzieci i młodzieży)

Art. 5.

Rzeczpospolita Polska [...] zapewnia wolności i prawa

człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli [...].

Art. 30.

Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Art. 31.

Wolność człowieka podlega ochronie prawnej.

Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. [...]

Art. 32.

Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.

Art. 35.

Rzeczpospolita Polska zapewnia obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury.

Mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej.

Art. 40.

Nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych.

Art. 41.

Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. [...]

Art. 42.

3. Każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu.

Art. 47.

Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

Art. 52.

Każdemu zapewnia się wolność poruszania się po terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyboru miejsca zamieszkania i pobytu.

Każdy może swobodnie opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

[...]

Obywatela polskiego nie można wydalic z kraju ani zakazać mu powrotu do kraju.

Art. 54.

Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. [...]

Art. 56.

Cudzoziemcy mogą korzystać z prawa azylu w Rzeczypospolitej Polskiej na zasadach określonych w ustawie.

Cudzoziemcowi, który w Rzeczypospolitej Polskiej poszukuje ochrony przed prześladowaniem, może być przyznany status uchodźcy zgodnie z wiążącymi Rzeczpospolitą Polską umowami międzynarodowymi.

Art. 57.

Każdemu zapewnia się wolność organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich. Ograniczenie tej wolności może określać ustawa.

Art. 72.

1. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. [...]

Art. 80.

Każdy ma prawo wystąpienia, na zasadach określonych w ustawie, do Rzecznika Praw Obywatelskich z wnioskiem o pomoc w ochronie swoich wolności lub praw naruszonych przez organy władzy publicznej.

— b. Międzykulturowe dokumenty dotyczące praw dzieci, młodzieży i obywateli:

Prawa człowieka spisane są w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (Rady Europy) i Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (Organizacji Narodów Zjednoczonych). Istnieje

także międzynarodowa Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez ONZ. Wynikające z niej prawa dziecka, podobnie jak prawa człowieka, podzielone są według kategorii na prawa:

- osobiste, umożliwiające rozwój dziecka. Są to: prawo do życia, prawo do tożsamości, prawo do rozwoju, prawo do wychowania w rodzinie, prawo do wyrażania własnych poglądów, prawo do informacji;
- polityczne lub publiczne, dzięki którym dziecko wyraża swoje poglądy i uczestniczy w życiu swojej grupy, społeczności, państwa. Są to prawa: prawo do wyrażania własnych poglądów, prawo do uczestniczenia w stowarzyszeniach;
- socjalne, które są obowiązkami państwa i dorosłych do stworzenia odpowiednich warunków do rozwoju umysłowego i fizycznego dziecka. Są to: prawo do godnych warunków życia i odpowiedniego poziomu życia, prawo do opieki zdrowotnej, prawo do odpoczynku;
- ekonomiczne, umożliwiające dziecku przygotowywanie się do niezależności materialnej od innych. Najważniejszym jest prawo do nauki; ponadto ochrona prawa pracy podejmowanej, czy to w ramach obowiązku nauki czy wakacyjnego zarobku.

(Zobacz więcej: <https://brpd.gov.pl/prawa-dziecka>)

— c. Międzynarodowe strategie dotyczące młodzieży: Strategia Unii Europejskiej dotycząca młodzieży zakłada m.in., że młodzi ludzie aktywnie biorą udział w działaniach społecznych, a rządy państw członkowskich jak Polska powinny ich słuchać i brać pod uwagę ich propozycje dotyczące przygotowywania, wprowadzania i oceniania strategii i działań, szczególnie tych związanych z edukacją, zdrowiem i dobrobytem. Cały system państwowy powinien zapobiegać wykluczeniu (zobacz więcej: https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en).

Priorytetami Rady Europy dotyczącymi polityki młodzieżowej są m.in.:

- zapewnienie młodzieży pełni praw człowieka i godności, a także zaangażowanie młodych osób w ten temat;
- zapewnienie równych szans na udział wszystkich

młodych ludzi we wszystkich dziedzinach codziennego życia;

- wspieranie młodych ludzi do promowania w życiu codziennym różnorodności kulturowej, dialogu międzykulturowego i współpracy;
- zapobieganie i przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji na jakiegokolwiek podstawie;
- wspieranie inicjatyw młodzieżowych w zapobieganiu konfliktom i zarządzaniu konfliktami, a także pokonfliktowemu pojednaniu przez narzędzia dialogu międzykulturowego, włącznie z jego religijnymi wymiarami;
- wspieranie integracji wykluczonej młodzieży.

(Zobacz więcej: <http://www.coe.int/en/web/youth/agenda-2020>)

W razie pracy z mniejszościami narodowymi i etnicznymi lub na ich temat można skorzystać z:

- d. Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (fragmenty):

Art. 4.

1. Każda osoba należąca do mniejszości ma prawo do swobodnej decyzji o traktowaniu jej jako osoby należącej bądź też nienależącej do mniejszości, a wybór taki lub korzystanie ze związanych z tym wyborem praw nie pociąga za sobą jakichkolwiek niekorzystnych skutków.

Art. 5.

1. Zabrania się stosowania środków mających na celu asymilację osób należących do mniejszości, jeżeli środki te są stosowane wbrew ich woli.

Art. 6.

1. Zabrania się dyskryminacji wynikającej z przynależności do mniejszości.
2. Organy władzy publicznej są obowiązane podejmować odpowiednie środki w celu:
 - popierania pełnej i rzeczywistej równości w sferze życia ekonomicznego, społecznego, politycznego i kulturalnego pomiędzy osobami należącymi do mniejszości a osobami należącymi do większości;

- ochrony osób, które są obiektem dyskryminacji, wrogości lub przemocy, będących skutkiem ich przynależności do mniejszości;
- umacniania dialogu międzykulturowego.

Art. 7.

1. Osoby należące do mniejszości mają prawo do używania i pisowni swoich imion i nazwisk zgodnie z zasadami pisowni języka mniejszości, w szczególności do rejestracji w aktach stanu cywilnego i dokumentach tożsamości.

Art. 8.

Osoby należące do mniejszości mają w szczególności prawo do:

1. swobodnego posługiwania się językiem mniejszości w życiu prywatnym i publicznie;
2. rozpowszechniania i wymiany informacji w języku mniejszości;
3. zamieszczania w języku mniejszości informacji o charakterze prywatnym;
4. nauki języka mniejszości lub w języku mniejszości.

Art. 18.

1. Organy władzy publicznej są obowiązane podejmować odpowiednie środki w celu wspierania:
 - działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości;
 - integracji obywatelskiej i społecznej.

Art. 22.

1. Do zadań wojewody należy:
 - koordynowanie na obszarze województwa działań organów administracji rządowej, realizujących zadania na rzecz mniejszości;
 - podejmowanie działań na rzecz respektowania praw mniejszości i przeciwdziałanie naruszaniu tych praw i dyskryminacji osób należących do mniejszości;
 - podejmowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów mniejszości;

Informacje o różnych rodzajach migracji (i procesach im towarzyszących), statusie uchodźcy i innych formach ochrony międzynarodowej znajdziesz: <http://uchodzczy.info/infos/pojecia-i-definicje/>

MIEJSKA SIEĆ POTRZEB

Czyli jak pokazać mieszkańcom nasze działania i pomysły na zmiany

JAROCIN LAB

JAK TO ZROBILIŚMY

Jarocin to około 30-tysięczne miasto, ponad godzinę drogi od Poznania, słynące z legendarnego festiwalu. Podczas wakacji młodzi ludzie z Jarocina uczestniczyli w serii warsztatów związanych z projektowaniem i promowaniem miejsc przyjaznych młodzieży, których dotąd w mieście brakuje. Na zakończenie działań wspólnie z animatorką Agnieszką i przedstawicielką Fundacji Ogród Marzeń dzielili się refleksjami i wrażeniami dotyczącymi całotygodniowej pracy. Potem zaplanowali i zorganizowali w przestrzeni publicznej akcję: ze sznurka zbudowali sieć-pajęczynę, która oplotła fragment jarocińskiego rynku, ustawili mikrofon i zapraszali do dzielenia się wspomnieniami. Instalacja przyciągała przechodniów, zachęcała do włączenia się do zabawy. Bardzo aktywne okazały się dzieci, które bujały siecią i tańczyły oraz młodzi, którzy spontanicznie przyszli zaprezentować swoje talenty taneczne i gimnastyczne. Wszyscy zainteresowani dostawali naklejki z adresem strony internetowej prezentującej pomysły wypracowane podczas wcześniejszych warsztatów. Dodatkowo akcja zainspirowała młodych ludzi do kolejnych wspólnych działań w mieście.

— Działanie zostało zrealizowane przez:
Agnieszka Chlebowska
Autorka tekstu: Agnieszka Chlebowska

SKŁADNIKI

- czas: przygotowanie - 6 godz., realizacja - 2 godz.
- liczba osób: 2 animatorów, 10-30 uczestników
- co będzie potrzebne: duże arkusze papieru, kolorowe flamastry, kilkadziesiąt metrów kolorowego sznurka, ew. sprzęt do odtwarzania muzyki i nagłośnienia, naklejki/ulotki
- tagi: dorośli, dzieci, młodzież, przyszłość, promocja, przestrzeń publiczna, integracja, sąsiedztwo

KROK PO KROKU

KROK 1: Tworzenie map

Dzielimy się na kilkusobowe zespoły. Każda grupa dostaje duży arkusz papieru, na którym rysuje mapę miejscowości/okolicy i zaznacza atrakcyjne i charakterystyczne miejsca - te, które warto pokazać przyjezdnym. Rozmawiamy o tym, czym kierowali się przy wyborze. Następnie prosimy uczestników, by na swoje mapy nanieśli miejsca, w których chętnie spędzają czas. Sprawdzamy, czy i na ile pokrywają się z punktami, które wydają nam się atrakcyjne turystycznie. Zastanówmy się, z czego wynikają rozbieżności. Wybieramy miejsce do działań: łączące różne potrzeby użytkowników, lubiane przez nas i chętnie odwiedzane przez inne grupy mieszkańców.

KROK 2: Sznurkowa sieć i przygotowania

Uczestnicy tworzą ze sznurka instalację - metaforę miejsca, w którym czują się najlepiej. Rozmawiamy o wrażeniach, dopytujemy o szczegóły. Idziemy do wybranego wcześniej miejsca, zastanawiamy się, które elementy przestrzeni mogą stać się częściami sieci (np. donice, drzewa, kosze na śmieci). Wybieramy datę i godzinę naszej akcji w zależności od tego, czy zależy nam na zwróceniu uwagi osób, którzy przechodzą

przez to miejsce, idąc do pracy/szkoły, czy raczej na udziale niedzielnych spacerowiczów. Pomyślmy o dodatkowych atrakcjach: może to być rodzaj sceny, z której będziemy zapraszać do udziału, przygotujmy naklejki/ulotki z treścią, którą chcemy przekazać.

KROK 3: Akcja w przestrzeni publicznej

Wybranego dnia montujemy instalację i zachęcamy przechodniów do dołączania się do naszej sieci poprzez przywiązywanie kolejnych kawałków sznurka, do rozmów o sposobach korzystania z dostępnych miejsc, wspomnień i zabawy. Warto zrobić fotograficzną dokumentację wydarzenia, którą potem możemy pokazać w internecie lub w naszej instytucji w formie małej wystawy.

WARIANTY

Sieć-pajęczynę można stworzyć z innych elementów, sznurek można zastąpić krzesłami, poduchami. Najważniejsze jest stworzenie inspirującej przestrzeni łączącej różne potrzeby jej użytkowników.

organizatorzy

TOWARZYSTWO INICJATYW TWÓRCZYCH „ę”

— www.e.org.pl

Od 2002 roku realizujemy projekty społeczno-kulturalne w całej Polsce. Produkujemy projekty artystyczne i społeczne. Szkolimy, przyznajemy dotacje, wydajemy książki. Tworzymy i promujemy nowe modele działania w sferze kultury. Prowadzimy projekty, które wynikają z naszych pasji i obserwacji świata. Jesteśmy wierni ważnym dla nas wartościom: autentyczności, wysokiej jakości propozycji i czerpaniu satysfakcji z naszych działań. Mamy sieć animatorów kultury w całym kraju, stabilnych partnerów, doświadczenie i umiejętności, które pozwalają nam eksperymentować, wyznaczać nowe trendy i wdrażać odważne projekty. Nasze cele realizujemy w ramach trzech linii programowych:

SPÓŁDZIELNIA MŁODYCH TWÓRCÓW to alternatywne studio produkcyjne, w którym stwarzamy warunki do rozwoju młodym twórcom. Działamy według zasady: „od pomysłu do realizacji”. Organizujemy warsztaty, wystawy, otwarte pokazy, przeglądy portfolio, produkujemy pierwsze filmy i projekty fotograficzne („Polska.doc”, „Przedszkole Filmowe”, „Videonotacje”, „Fotoprezentacje”, „Migawki”). Promujemy młodą twórczość dokumentalną w Polsce i zagranicą.

OBYWATELE DZIAŁAJĄ to laboratorium projektów społeczno-kulturalnych. Umożliwiamy animatorom realizację własnych przedsięwzięć na skalę dzielnicy, miasta, regionu czy całego kraju. Realizujemy programy dotacyjne i mikrodotacyjne („Seniorzy w akcji”, „Młodzi Menedżerowie Kultury”, „Laboratorium Animatorów”, „Animator in Residence”). By wspierać lokalnych liderów, stworzyliśmy sieć Latających Animatorów Kultury, która zrzesza doświadczonych trenerów z całego kraju.

OTWARTY SEKTOR KULTURY to think thank tworzący nowe rozwiązania dla kultury („Zoom na domy kultury”, „Laboratorium Zmiany”). Prowadzimy projekty partycypacyjne angażujące pracowników sektora kultury, mieszkańców, badaczy i samorządy lokalne w życie publiczne. Razem z nimi wypracowujemy nowe strategie działań dla istniejących instytucji kultury (domy kultury, biblioteki, uniwersytety III wieku). Towarzyszymy im w procesie wprowadzania zmiany.

Z naszych działań skorzystało już ponad 60 000 osób w całej Polsce.

FUNDACJA EVENS

— www.evensfoundation.be

Wspiera projekty promujące harmonijne współistnienie obywateli i państw zjednoczonej Europy. W ramach swojego wieloletniego programu „Media” Fundacja Evens inicjuje działania mające na celu rozwijanie umiejętności korzystania z mediów – poprzez podnoszenie krytycznej świadomości, która wskazuje na zrozumienie i świadomość kulturową, oraz poprzez zachęcanie do twórczego wykorzystania mediów. W ten sposób Fundacja przyczynia się do wychowywania świadomych, aktywnych i odpowiedzialnych obywateli.

Fundacja Evens pragnie pobudzać działania ukierunkowane na zwiększenie umiejętności korzystania z mediów w Europie – głównie poprzez podniesienie krytycznego myślenia o mediach oraz promowanie kreatywności medialnej, które razem przyczyniają się do ukształtowania świadomych, aktywnych i odpowiedzialnych obywateli. Zgadając się z opinią Komisji Europejskiej, która uważa edukację medialną za „niezmiernie istotny czynnik aktywnego obywatelstwa w dzisiejszym społeczeństwie informacyjnym, podobnie

jak umiejętność czytania i pisanie na początku XX wieku”, Fundacja inicjuje i wspiera lokalne i międzynarodowe projekty które przyczyniają się do podniesienia poziomu kompetencji medialnych obywateli UE. Do najważniejszych projektów fundacji należą cykl „Train-the-Trainer”, Nagroda w dziedzinie Edukacji Medialnej, przyznawana co 2 lata, magazyn „Media Literacy in Europe” oraz Media Meets Literacy - seria międzynarodowych seminariów i konferencji.

polska lab

Projekt zorganizowany wspólnie przez:

Partnerzy lokalni:

Związek Ukraińców w Polsce

Koordinacja projektu i koncepcja publikacji: Karolina Śmigiel
Superwizja projektu: Zuzanna Sikorska-Borowska, Dorota Borodaj
Fundacja Evens: Joanna Krawczyk
Koordinacja lokalna projektu: Beata Frąckowiak-Piotrowicz (Jarocin Lab), Ihor Horkiv (Przemyśl Lab)

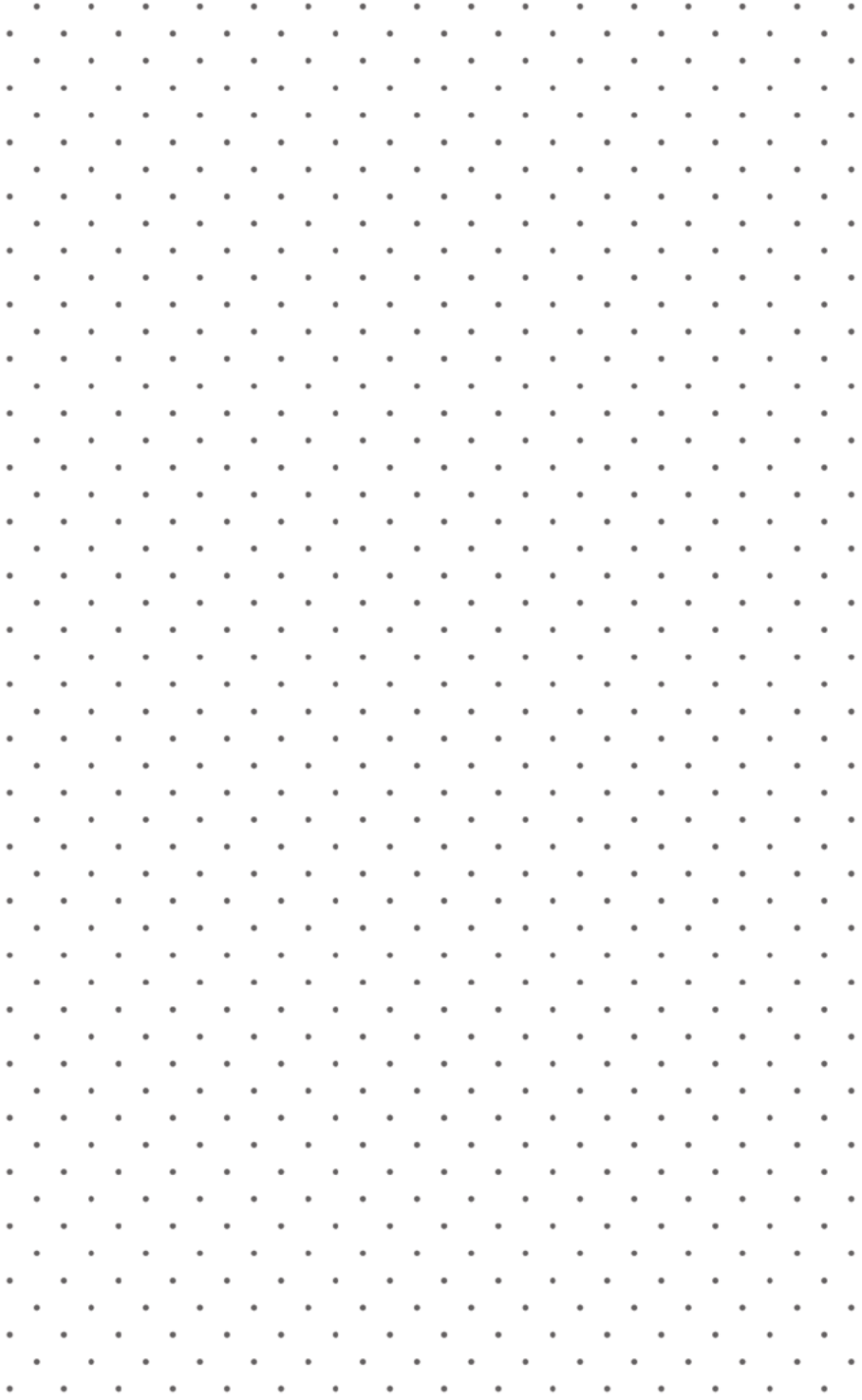
Dziękujemy za wsparcie i pomoc w realizacji projektu:

Anna Dąbrowska, Joanna Grabarczyk, Marta Stróżycka, Bartek Żmuda, Katarzyna Wala, Jan Dąbkowski, Joanna Mikulska, Bartek Lis, Dagmara Gortych, Agnieszka Chlebowska, Sylwia Żółkiewska, Marta Białek-Graczyk

Redakcja publikacji: Urszula Engelmayer
Korekta publikacji: Lidia Ścibek

www.polskalab.e.org.pl

Publikacja udostępniona jest na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne 3.0 Polska (CC-BY-NC 3.0 PL).

praga lab

2013-2014

Laboratorium tworzenia opowieści o dzielnicy za pomocą nowych mediów, fotografii, filmu, dźwięków i archiwaliów.

warszawa lab

2014-2015

Multimedialny projekt, w którym film, fotografia i nowe media służą do odkrywania i zmieniania Warszawy - co pamięta miasto?, kto zmienia miasto? kto buduje miasto? kim są warszawiacy?

polska lab

2016-2017

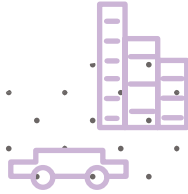
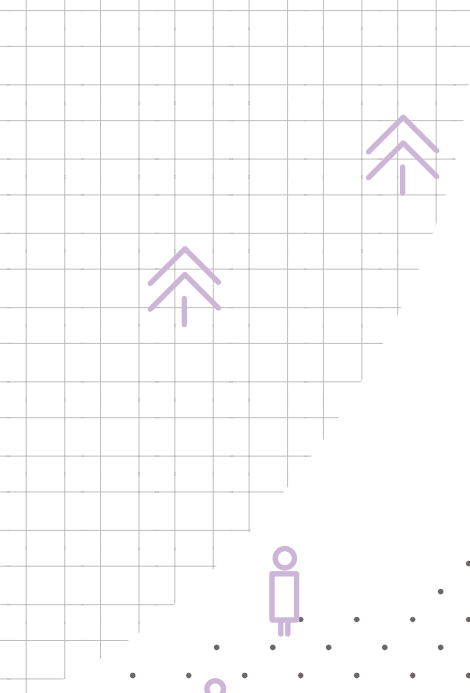
PRZEMYŚL LAB

Laboratorium medialne wokół tematu tożsamości zrealizowane z młodzieżą z mniejszości ukraińskiej i przez Związek Ukraińców w Polsce. Tematem były nasilające się ataki ksenofobiczne w Przemyślu. Młodzi zrealizowali filmy pokazujące, jak czują się w swoim mieście.

JAROCIN LAB

Laboratorium medialne wokół tematu miejsca spotkań młodych ludzi w Jarocinie zrealizowane wspólnie z Fundacją Ogród Marzeń. Młodzi stworzyli projekt miejsca spotkań, kampanię medialną z wykorzystaniem multimedii i akcję społeczną promującą ich pomysły.

EDUKACJA MEDIALNA | NOWE MEDIA
NOWE TECHNOLOGIE
EDUKACJA OBYWATELSKA | ZMIANA SPOŁECZNA
MŁODZIEŻ | ORGANIZACJE | MIASTO

projekt zorganizowany wspólnie przez

partnerzy lokalni

